

บทที่ 4

สภาพของหลักสูตรปัจจุบัน

สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหการ เป็นสาขาวิชาที่มุ่งเน้นการใช้ความรู้ด้านวิศวกรรมศาสตร์ และการบริหารงานมาใช้ร่วมกัน กล่าวคือ เป็นการใช้เทคนิคทางด้านการจัดการร่วมกับความรู้ทาง วิศวกรรมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของวิศวกรรมอุตสาหการ ดังนั้นใน ตัวหลักสูตรของภาควิชาฯ จึงมุ่งเน้นให้นิสิตเรียนรู้ถึงความรู้ทางด้านวิศวกรรมศาสตร์กับการ บริหารไปพร้อมๆ กัน ลักษณะหลักสูตรของภาควิชาฯ ปัจจุบันเป็นแบบหลักสูตรเน้นศาสตร์เดียว (Subject Based Program) เพื่อให้นิสิตมีความรู้ในเรื่องของวิศวกรรมอุตสาหการอย่างถ่องแท้

หลักสูตรของภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแบ่งได้ออกเป็น 3 ระดับคือ ระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก ซึ่งแต่ละระดับมีรายละเอียดที่ แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ในบทนี้จะแสดงถึง

- 1) รายละเอียดสำคัญของหลักสูตรภาควิชาฯ ทั้ง 3 ระดับ ได้แก่ วัตถุประสงค์ของ หลักสูตร ระบบการจัดการศึกษา ระยะเวลาการศึกษา คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา โครงสร้าง หลักสูตร รายวิชาเนื้อหาวิชา แผนการศึกษา และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
- 2) ผลการวิเคราะห์และประเมินหลักสูตรภาควิชาฯ ปัจจุบัน เพื่อแสดงให้เห็นถึงสภาพ ปัจจุบันของหลักสูตร และชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่ควรพิจารณาแก้ไข

4.1 รูปแบบการศึกษาของหลักสูตร

นับตั้งแต่การก่อตั้งแผนกวิชาวิศวกรรมอุตสาหการ จนกลายมาเป็นภาควิชาวิศวกรรม อุตสาหการในปัจจุบัน โครงสร้างหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนของภาควิชาฯ ได้รับการ พัฒนาและปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่องจนกลายมาเป็นหลักสูตรในปัจจุบัน ที่มุ่งเน้นกิจกรรมการ เรียนการสอน การทำวิจัยและการพัฒนา รวมไปถึงการเผยแพร่วิชาการด้านวิศวกรรมอุตสาหการ ซึ่งเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน วิเคราะห์ และควบคุมระบบการผลิตต่างๆ ในโรงงาน อุตสาหกรรม และการบริหารทางธุรกิจโดยเน้นหนักเรื่องการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ การ ลดต้นทุนการผลิต ศึกษาแก้ไขปัญหามาจากการผลิตและปัญหาต่างๆ ของโรงงานอย่างมีระเบียบ แบบแผน การวางแผนและควบคุมการผลิต อีกทั้งยังทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างโรงงาน กับฝ่ายบริหารด้วย

หลักสูตรของภาควิชาฯ ในแต่ละระดับเป็นหลักสูตรสาขาวิศวกรรมศาสตร์โดยตรง ดังนั้น ชื่อหลักสูตรจึงได้ระบุถึงความเป็นวิศวกรรมศาสตร์ดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ชื่อหลักสูตรของภาควิชาฯ ในแต่ละระดับปริญญา

ระดับหลักสูตร	ชื่อหลักสูตร
ระดับปริญญาตรี	วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรม Bachelor of Engineering Program in Industrial Engineering
ระดับปริญญาโท	วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรม Master of Engineering Program in Industrial Engineering
ระดับปริญญาเอก	วิศวกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรม Doctor of Philosophy Program in Industrial Engineering

หลักสูตรของภาควิชาฯ ปัจจุบัน สำหรับระดับปริญญาตรีเป็นหลักสูตรฉบับปรับปรุงปี พ.ศ.2539 ในขณะที่หลักสูตรระดับปริญญาโทเป็นหลักสูตรฉบับปรับปรุงปี พ.ศ.2538 และหลักสูตรระดับปริญญาเอกเป็นหลักสูตรเปิดใหม่ปี พ.ศ.2542 ถึงแม้ว่าหลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบันจะเป็นหลักสูตรที่มีการปรับปรุงมาเป็นเวลานานหลายปีแล้ว แต่ไม่ได้หมายความว่าหลักสูตรในขณะนั้นกับที่เป็นอยู่ในปัจจุบันจะเหมือนกันทุกประการ เนื่องจากหลักสูตรมีการเพิ่มเติมและแก้ไขอยู่ตลอดเวลาในด้านของรายวิชา เนื้อหาวิชา แผนการศึกษาและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ขณะที่ในภาพรวมของหลักสูตรด้านอื่นๆ ยังไม่ได้มีการแก้ไข ซึ่งการปรับเปลี่ยนนั้นถือว่าการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยเพื่อให้เหมาะสมกับช่วงเวลานั้นๆ ดังนั้นจึงไม่ได้ทำการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อขออนุมัติเป็นหลักสูตรปรับปรุงใดๆ

4.1.1 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

4.1.1.1 หลักสูตรระดับปริญญาตรี

- (1) มีความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์อย่างเพียงพอแก่การประยุกต์ใช้และการเรียนรู้เพิ่มเติม
- (2) มีความรู้และทักษะทางวิชาชีพเพียงพอที่จะเริ่มทำงานทางวิชาชีพได้
- (3) มีทักษะด้านการใช้เครื่องมือทางวิศวกรรมเพียงพอที่จะใช้เครื่องมือได้อย่างถูกต้อง

4.1.1.2 หลักสูตรระดับปริญญาโท

- (1) เสริมสร้างความรู้และประสบการณ์งานวิจัยด้านวิศวกรรมอุตสาหกรรม และการจัดการอุตสาหกรรมให้แก่วิศวกรและผู้สนใจที่ทำงานอยู่
- (2) ฝึกฝนให้วิศวกรและผู้สนใจ รู้จักนำความรู้ทางทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับงานของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ
- (3) เพิ่มความสามารถในงานการบริหาร

4.1.1.3 หลักสูตรระดับปริญญาเอก

- (1) ผลิตคณาจารย์บัณฑิตในสาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรม เพื่อให้มีคุณภาพทางวิชาการได้มาตรฐานนานาชาติ โดยมุ่งเสริมสร้างความรู้ ความเชี่ยวชาญ และความสามารถในการวิจัยและพัฒนาในระดับสูง ตลอดจนปลูกฝังความเป็นผู้นำทางวิชาการ
- (2) สร้างองค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาในวงการอุตสาหกรรมและการพัฒนาวิชาการด้านวิศวกรรมอุตสาหกรรม และเผยแพร่สู่นานาชาติ

4.1.2 ระบบการจัดการศึกษา และระยะเวลาการศึกษา

ระบบการศึกษาของหลักสูตรทั้ง 3 ระดับเป็นแบบเดียวกันคือ ใช้ระบบการศึกษาแบบหน่วยกิต เป็นแบบทวิภาค ปีการศึกษาหนึ่งแบ่งออกเป็น 2 ภาคการศึกษา คือ ภาคการศึกษาต้น และภาคการศึกษาปลาย และอาจมีภาคฤดูร้อนอีก 1 ภาคก็ได้ ภาคการศึกษาหนึ่งมีระยะเวลาไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์ ส่วนภาคฤดูร้อนมีระยะเวลาการศึกษาประมาณ 6 สัปดาห์ แต่ระยะเวลาการศึกษาแตกต่างกันดังนี้

ระดับปริญญาตรี : ระยะเวลาการศึกษาเป็นหลักสูตร 4 ปี มีระยะเวลาการศึกษาไม่ต่ำกว่า 7 ภาคการศึกษา และไม่เกิน 16 ภาคการศึกษา

ระดับปริญญาโท : ระยะเวลาการศึกษาไม่เกิน 4 ปีหรือ 8 ภาคการศึกษา นับจากภาคการศึกษาแรก โดยนิสิตจะต้องหาอาจารย์ที่ปรึกษาให้ได้ภายในภาคการศึกษาที่ 3 จากนั้นต้องสอบโครงร่างวิทยานิพนธ์ให้ผ่านภายใน 2 ปี หรือ 4 ภาคการศึกษา และสอบวิทยานิพนธ์ภายใน 3 ปีครึ่ง หรือ 7 ภาคการศึกษา และส่งวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ภายใน 4 ปีหรือ 8 ภาคการศึกษา

ระดับปริญญาเอก : ระยะเวลาศึกษาสำหรับผู้เข้าศึกษาด้วยวุฒิปริญญาโทบัณฑิต ไม่เกิน 5 ปีการศึกษา และสำหรับผู้เข้าศึกษาด้วยวุฒิปริญญาบัณฑิต ไม่เกิน 8 ปีการศึกษา ทั้งนี้ให้นับจากภาคการศึกษาแรกที่รับเข้าศึกษาในหลักสูตร

4.1.3 คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเข้าสมัครศึกษา

ระดับปริญญาตรี : สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และเป็นไปตามระเบียบจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ระดับปริญญาโท : สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีวิศวกรรมศาสตรบัณฑิตหรือเทียบเท่า หรือสำเร็จปริญญาตรีวิทยาศาสตร์บัณฑิตสาขากายภาพ

ระดับปริญญาเอก : แบ่งผู้มีสิทธิเข้าสมัครเป็น 2 ระดับปริญญา ดังนี้

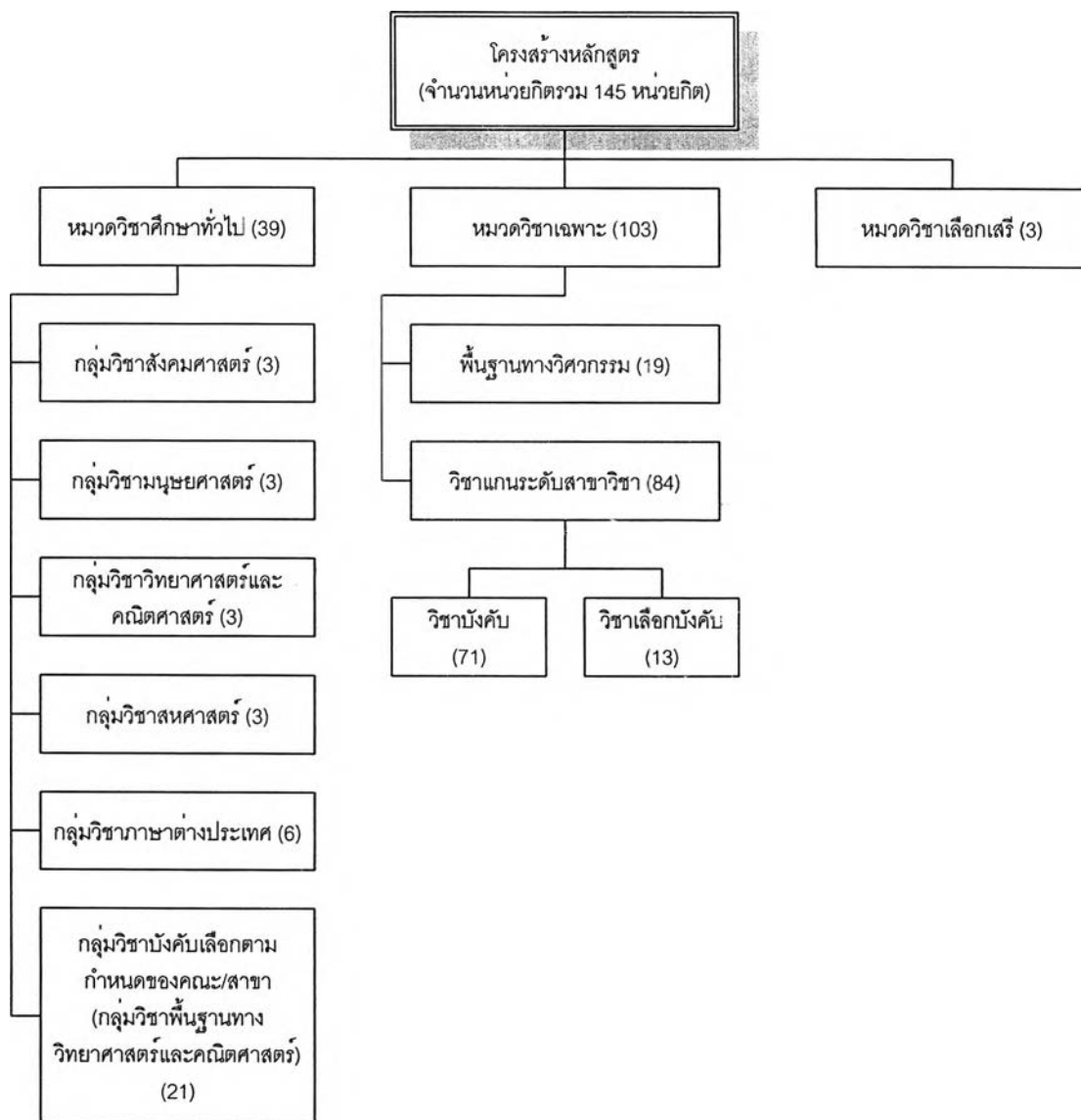
- สำหรับผู้สำเร็จปริญญาตรี
 - สำเร็จปริญญาวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต หรือเทียบเท่าในสาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหการเกียรตินิยมอันดับสอง และ
 - คุณสมบัติอื่นๆ เป็นไปตามประกาศ ซึ่งบัณฑิตวิทยาลัยจะประกาศให้ทราบเป็นปีๆ ไป หรือคณะกรรมการบริหารหลักสูตรพิจารณาแล้ว เห็นสมควรให้มีสิทธิสมัครได้
- สำหรับผู้สำเร็จปริญญาโท
 - สำเร็จปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหการ หรือปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตในสาขาวิชาที่มีความเกี่ยวข้องกับวิศวกรรมอุตสาหการหรือเทียบเท่า ด้วยคะแนนเฉลี่ยสะสม 3.25 และ
 - คุณสมบัติอื่นๆ เป็นไปตามประกาศ ซึ่งบัณฑิตวิทยาลัยจะประกาศให้ทราบเป็นปีๆ ไป หรือคณะกรรมการบริหารหลักสูตรพิจารณาแล้ว เห็นสมควรให้มีสิทธิสมัครได้

4.2 โครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตรเป็นการแสดงถึงการแบ่งหมวดวิชา/กลุ่มวิชาในการศึกษาของผู้เรียน โดยแต่ละหมวดวิชา/กลุ่มวิชาก็จะมีจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไป นอกจากนั้นยังแสดงถึงจำนวนหน่วยกิตในแต่ละหมวดวิชา/กลุ่มวิชานั้นๆ เพื่อเป็นกรอบในกำหนดระยะเวลาในการศึกษาให้แก่ผู้เรียน โครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษาจะมีความแตกต่างกัน เนื่องจากในระดับปริญญาตรีเป็นการวางรากฐานการเรียนรู้ที่สำคัญให้แก่ผู้เรียน ดังนั้นโครงสร้างหลักสูตรจึงมีหมวดวิชา/กลุ่มวิชากระจายไปในแนวกว้าง มากกว่าการศึกษาในเชิงลึกเหมือนระดับบัณฑิตศึกษา

4.2.1 โครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาตรี

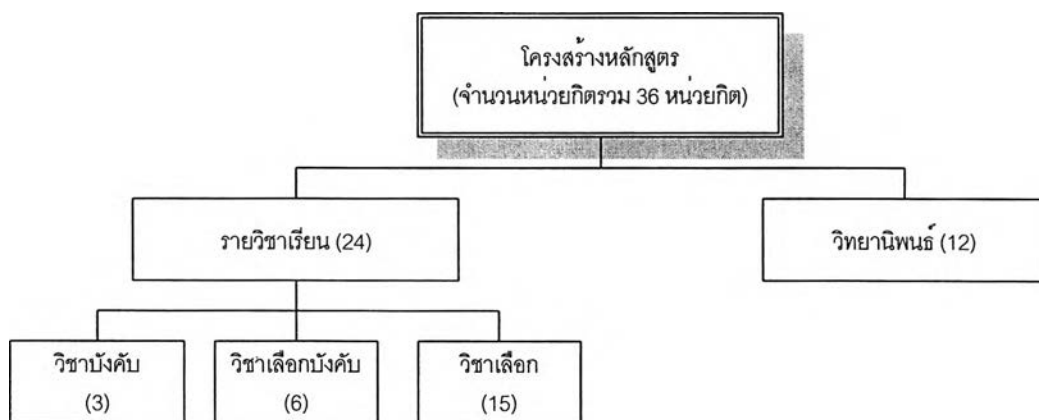
โครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาตรีแบ่งออกเป็นหมวดวิชา ซึ่งประกอบด้วยจำนวนหน่วยกิตในแต่ละหมวดวิชาดังรูปที่ 4.1

รูปที่ 4.1 โครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาตรีปัจจุบัน

4.2.2 โครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาโท

โครงสร้างหลักสูตรเป็นแบบแผน ก แบบ ก(2) คือมีการทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต และเรียนอีกไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต โดยต้องมีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2542 ซึ่งโครงสร้างหลักสูตรปัจจุบันประกอบด้วยจำนวนหน่วยกิตในการศึกษาดังรูปที่ 4.2

รูปที่ 4.2 โครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาโทปัจจุบัน (แผน ก แบบ ก(2))

สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิตแต่มีผลการศึกษารายวิชาพื้นฐานของวิศวกรรมอุตสาหกรรมที่ภาควิชาฯ กำหนดไม่ถึงเกณฑ์ขั้นต่ำ (C+) หรือผู้ที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต จะต้องลงทะเบียนเรียนในรายวิชาปรับพื้นฐานที่ภาควิชาฯ กำหนด เพื่อให้มีความรู้เพียงพอต่อการศึกษาด้านวิศวกรรมอุตสาหกรรมในระดับสูงต่อไปได้ (แสดงรายละเอียดวิชาปรับพื้นฐานในหัวข้อที่ 4.3.2) โดยมีเกณฑ์การวัดผลเป็นผ่านหรือไม่ผ่านเท่านั้น และไม่นับหน่วยกิตให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร

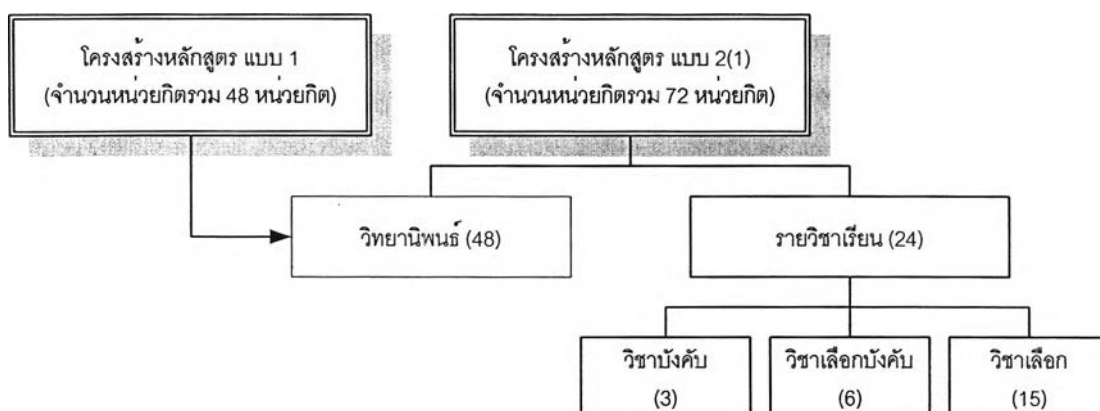
4.2.3 โครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาเอก

โครงสร้างหลักสูตรแบ่งเป็น 2 แบบตามคุณสมบัติของผู้ที่สมัครเข้าศึกษา ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2542 ได้แก่

แบบ 1 คือ สำหรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท จะต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต สามารถเรียนเพิ่มเติมได้แต่ไม่นับหน่วยกิต

แบบ 2(1) คือ สำหรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จะต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต และศึกษารายวิชาไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต

แสดงโครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาเอกได้ดังรูปที่ 4.3

รูปที่ 4.3 โครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาเอกปัจจุบัน

4.3 รายวิชาและเนื้อหาวิชา

ปัจจุบันการบริหารงานสายวิชาการของภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหการแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ซึ่งเป็นการแบ่งภายในเพื่อรวบรวมคณาจารย์ที่มีความถนัดในแต่ละสาขาเข้ามาด้วยกันเพื่อให้งานสอน และด้านค้นคว้าให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น ซึ่งจะยังผลดีให้แก่บัณฑิตที่เข้ามาศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนในด้านที่ตนเองสนใจได้อย่างชัดเจน กลุ่มวิชา 4 กลุ่ม ได้แก่

1) *กลุ่มวิศวกรรมการผลิต (Production Engineering)* เป็นวิชาวิศวกรรมอุตสาหการที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การวางแผนและควบคุมการผลิต การวางแผนโรงงาน การเลือกเครื่องจักรและอุปกรณ์การผลิต การเลือกกระบวนการผลิต และการผลิตให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

2) *กลุ่มการวิจัยดำเนินงาน (Operations Research)* เป็นกลุ่มวิชาการที่มีประโยชน์แก่นักบริหารระดับต่างๆ ใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์การดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาทางวิศวกรรม และหาแนวทางดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพสำหรับอุตสาหกรรมสมัยใหม่ เน้นการใช้รูปแบบทางคณิตศาสตร์ เช่น การใช้โปรแกรมเชิงเส้นตรง รูปแบบการขนส่ง ทฤษฎีเกม ทฤษฎีแถวคอย ปัญหาด้านระบบพัสดุคงคลังและการจำลองแบบปัญหา รวมไปถึง วิธีการเพื่อใช้ในการจัดสรรทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3) *กลุ่มการจัดการอุตสาหกรรม (Industrial Management)* เป็นวิชาวิศวกรรมอุตสาหการซึ่งเกี่ยวข้องกับการบริหารงานอุตสาหกรรม มนุษย์สัมพันธ์ การเงินและการบัญชีด้านการตลาด กฎหมายแรงงานและอุตสาหกรรม การบริหารงานบุคคล และการบริหารธุรกิจ

4) *กลุ่มวิศวกรรมความปลอดภัยและการยศาสตร์ (Safety Engineering and Ergonomics)* เป็นกลุ่มเนื้อหาวิชาที่จะช่วยให้วิศวกรสามารถออกแบบการทำงานเพื่อการผลิตและการให้บริการอย่างเหมาะสมกับผู้ใช้และผู้ปฏิบัติงานให้มีอุบัติเหตุและเหตุการณ์ร้ายแรงต่างๆ ลดลง ทั้งนี้เพื่อการลดต้นทุนการผลิตโดยรวม และเพิ่มคุณค่าของความเป็นมนุษย์

แต่อย่างไรก็ตามรายวิชาและเนื้อหาวิชาหลักสูตรระดับปริญญาตรีไม่ได้มีการแบ่งกลุ่มดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เนื่องด้วยวิชาในระดับปริญญาตรีมีเงื่อนไขข้อบังคับค่อนข้างมาก และการเรียนรู้มุ่งไปแนวกว้างมากกว่าแนวลึกที่จะเจาะจงไปในสายงานด้านใดด้านหนึ่ง การแบ่งกลุ่มวิชาจึงมีเพียงในระดับบัณฑิตศึกษเท่านั้น สามารถอธิบายลักษณะของรายวิชาและเนื้อหาของของหลักสูตรภาควิชาฯ ได้ดังต่อไปนี้

4.3.1 รายวิชาและเนื้อหาวิชาหลักสูตรระดับปริญญาตรี

รายวิชาในหลักสูตรระดับปริญญาตรีเป็นการแบ่งกลุ่มของรายวิชาตามโครงสร้างหลักสูตรที่บังคับไว้โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดังต่อไปนี้ (สามารถดูรายชื่อวิชาแบ่งตามกลุ่มวิชาต่างๆ ได้ในภาคผนวก ข)

- 1) รายวิชาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป (General Education) แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อยคือ
 - กลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป ได้แก่ กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ กลุ่มวิชาสหศาสตร์ และกลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ โดยใน 4 กลุ่มวิชาแรกนิสิตสามารถเลือกเรียนได้ตามที่กำหนดไว้ในรายวิชาศึกษาทั่วไป
 - รายวิชาพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ (Basic Science and Mathematics)
- 2) รายวิชาเฉพาะสาขา (Area of Concentration) แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อยคือ
 - รายวิชาพื้นฐานทางวิศวกรรม (Basic Engineering)
 - รายวิชาแกนของสาขาวิศวกรรมอุตสาหกรรม (Department Core Course) แบ่งเป็น วิชาบังคับและวิชาเลือกบังคับ
- 3) รายวิชาเลือกอิสระ (Free Elective) ซึ่งผู้เรียนสามารถเลือกเรียนวิชาใดก็ได้ที่มีเปิดสอนอยู่ในมหาวิทยาลัย

เนื้อหาวิชาของหลักสูตรมุ่งเน้นการวางพื้นฐานความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ เพื่อการทำงานที่เกี่ยวข้องกับในระดับปฏิบัติการ และยังเป็นฐานความรู้เพื่อการศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป โดยลักษณะของเนื้อหาวิชาบังคับส่วนหนึ่งจะเป็น

ความรู้พื้นฐาน อีกส่วนหนึ่งจะเป็นความรู้เสริมความสามารถในการทำงานทางด้านวิศวกรรมอุตสาหกรรม และลักษณะเนื้อหาวิชาเลือกบังคับจะเป็นการนำความรู้พื้นฐานไปประยุกต์ใช้ หรือเป็นการเรียนในเชิงเจาะลึก/ขั้นสูงมากขึ้น แต่ก็ยังต้องอาศัยความรู้พื้นฐานที่เรียนมาจากวิชาบังคับ เช่นเดียวกัน

เนื้อหาวิชาบังคับพื้นฐานทางด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ เป็นการศึกษาเนื้อหาความรู้ทั่วไปทางด้านฟิสิกส์และเคมี รวมทั้งมีชั่วโมงปฏิบัติการ เพื่อให้เข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น และสร้างความสามารถในการทำการทดลอง นอกจากนี้ยังมีการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนด้านวิทยาศาสตร์ ได้แก่ แคลคูลัส สมการดิฟเฟอเรนเชียล และสถิติ

เนื้อหาวิชาบังคับพื้นฐานวิศวกรรม เป็นการศึกษาความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการทำงานในโรงงาน โดยให้ผู้เรียนได้รับรู้และเกิดความเข้าใจในแนวคิดหรือหลักการเบื้องต้น เพื่อที่เชื่อมโยงกับความรู้ในเชิงบริหารจัดการได้ และสามารถร่วมงานกับวิศวกรรมสาขาวิชาอื่นๆ ได้อย่างเหมาะสม

เนื้อหาวิชาบังคับในส่วนของความรู้พื้นฐานเฉพาะด้านวิศวกรรมอุตสาหกรรมสำหรับบัณฑิตระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย

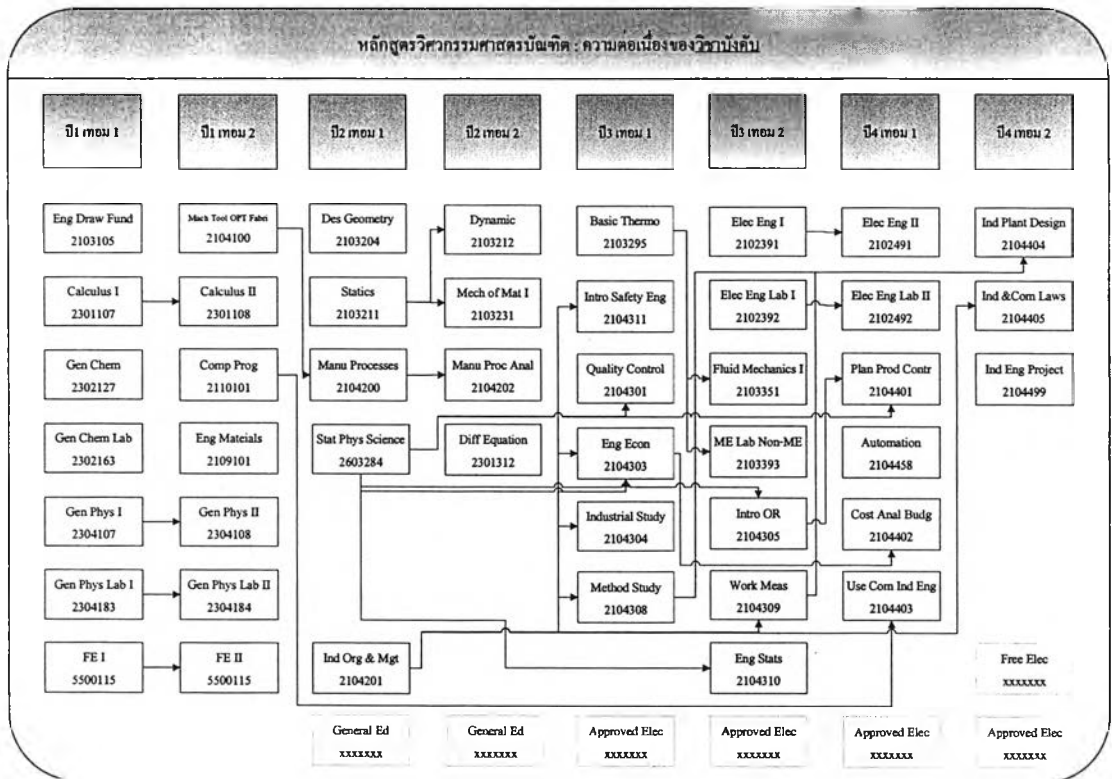
- 1) กระบวนการผลิต (Manufacturing Process)
- 2) องค์ประกอบของมนุษย์ การศึกษาการทำงาน และวิศวกรรมความปลอดภัย (Human Factor, Work Study and Safety Engineering)
- 3) วิศวกรรมคุณภาพ (Quality Engineering)
- 4) เศรษฐศาสตร์วิศวกรรม และต้นทุนทางอุตสาหกรรมและงบประมาณ (Engineering Economy and Industrial Cost & Budgeting)
- 5) การวางแผนและควบคุมการผลิต (Production Planning and Control)
- 6) การวิจัยการดำเนินงาน (Operations Research)
- 7) การวางผังโรงงาน (Industrial Plant Design)
- 8) การจัดองค์กรและการบริหารในอุตสาหกรรม (Industrial Organization and Management)

นอกจากนั้นยังมีรายวิชาบังคับเพื่อเสริมความรู้ในการทำงานด้านวิศวกรรมอุตสาหกรรมให้มากขึ้น คือ วิชาทางด้านคอมพิวเตอร์ และวิชากฎหมายทางอุตสาหกรรม

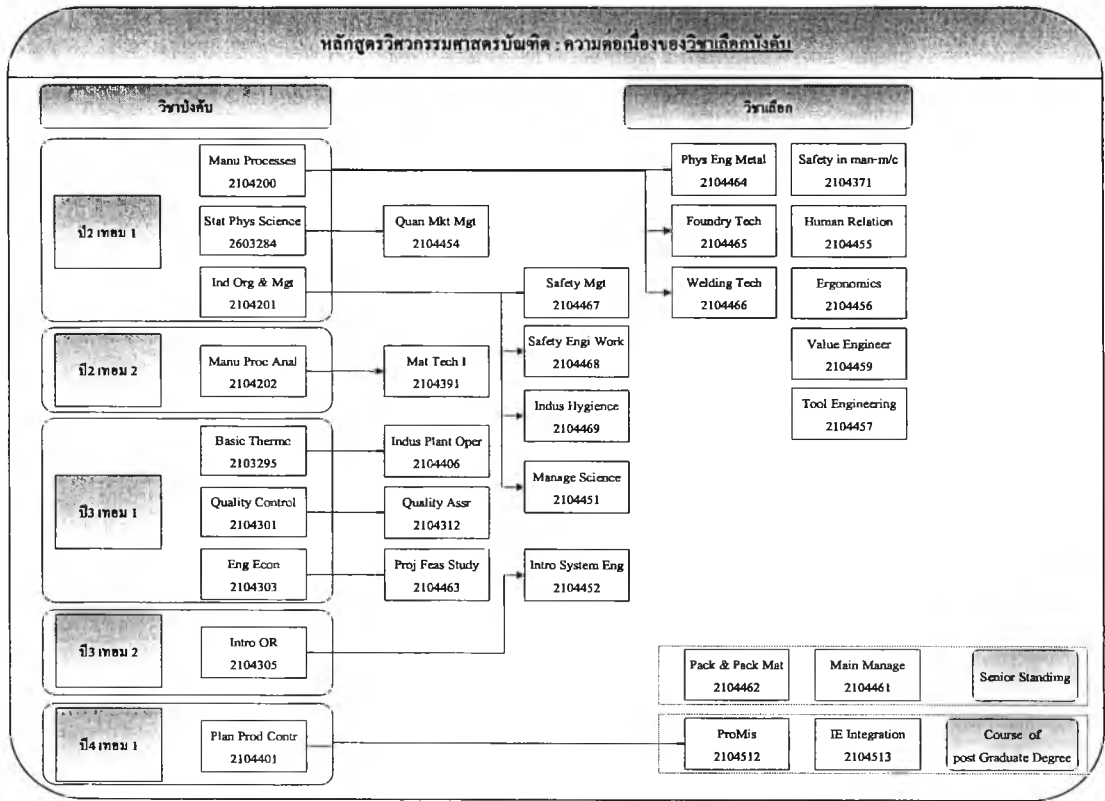
เนื้อหาวิชาเลือกบังคับของภาควิชาฯ มีทั้งการศึกษาในวิชาเฉพาะสาขาวิศวกรรมอุตสาหกรรมและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาในความรู้สาขาอื่นๆ ด้วย ทั้งความรู้ทางด้านวิศวกรรมและความรู้ทางด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิศวกรรมอุตสาหกรรม เช่น ความรู้สาขาวิศวกรรมเครื่องกล

ความรู้สาขาวิศวกรรมไฟฟ้า ความรู้สาขาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม ความรู้ทางการบริหารธุรกิจ เป็นต้น

เนื้อหารายวิชาที่กล่าวมานั้นมีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกับอยู่ในหลายๆ กลุ่มความรู้ ซึ่งความต่อเนื่องนี้จะนำไปสู่การสร้างแผนการศึกษาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเหมาะสม แสดงภาพความต่อเนื่องของรายวิชาบังคับ และรายวิชาเลือกบังคับของภาควิชาไว้ในรูปที่ 4.4 และ 4.5 ตามลำดับ

รูปที่ 4.4 ความต่อเนื่องของวิชาบังคับในหลักสูตรระดับปริญญาตรี

รูปที่ 4.5 ความต่อเนื่องของวิชาเลือกบังคับในหลักสูตรระดับปริญญาตรี

ลักษณะการจัดเนื้อหาขึ้นเป็นรายวิชาเป็นการผสมผสานกันหลายๆ รูปแบบ ได้แก่

- 1) การจัดเนื้อหาโดยยึดสาระความรู้ของแต่ละศาสตร์เป็นหลัก (Logical Organization)
- 2) การจัดเนื้อหาตามความจำเป็นที่ต้องเรียนก่อนหลัง (The Prerequisite Learning Approach) โดยนำเนื้อหาวิชาที่ควรจะต้องรู้ก่อนมาสอนก่อน
- 3) การจัดเนื้อหาตามลำดับจากส่วนรวมไปสู่ส่วนย่อย (The Whole-to-Part Approach) เช่น การเรียนในรายวิชา 2104201 การจัดองค์กรและการบริหารในอุตสาหกรรม / Industrial Organization and Management เป็นการเรียนในภาพรวมของบางวิชาในหลักสูตร และจะเรียนเพิ่มเติมในรายวิชานั้นๆ อีกในเวลาต่อมา

4.3.2 รายวิชาและเนื้อหาวิชาหลักสูตรระดับปริญญาโท

รายวิชาในหลักสูตรระดับปริญญาโทมีการแบ่งกลุ่มของรายวิชาเป็น 3 ระดับคือ วิชาบังคับ วิชาเลือกบังคับและวิชาเลือก (สามารถดูรายชื่อวิชาแบ่งตามกลุ่มวิชาต่างๆ ได้ในภาคผนวก ข) นอกจากนั้นแล้วยังมีรายวิชา 2104811 วิทยานิพนธ์ (Thesis) อีก 12 หน่วยกิต ที่นิสิตจะต้องศึกษา ซึ่งสามารถแบ่งจำนวนหน่วยกิตในการลงทะเบียนเรียนได้ในแต่ละภาคการศึกษา สำหรับ

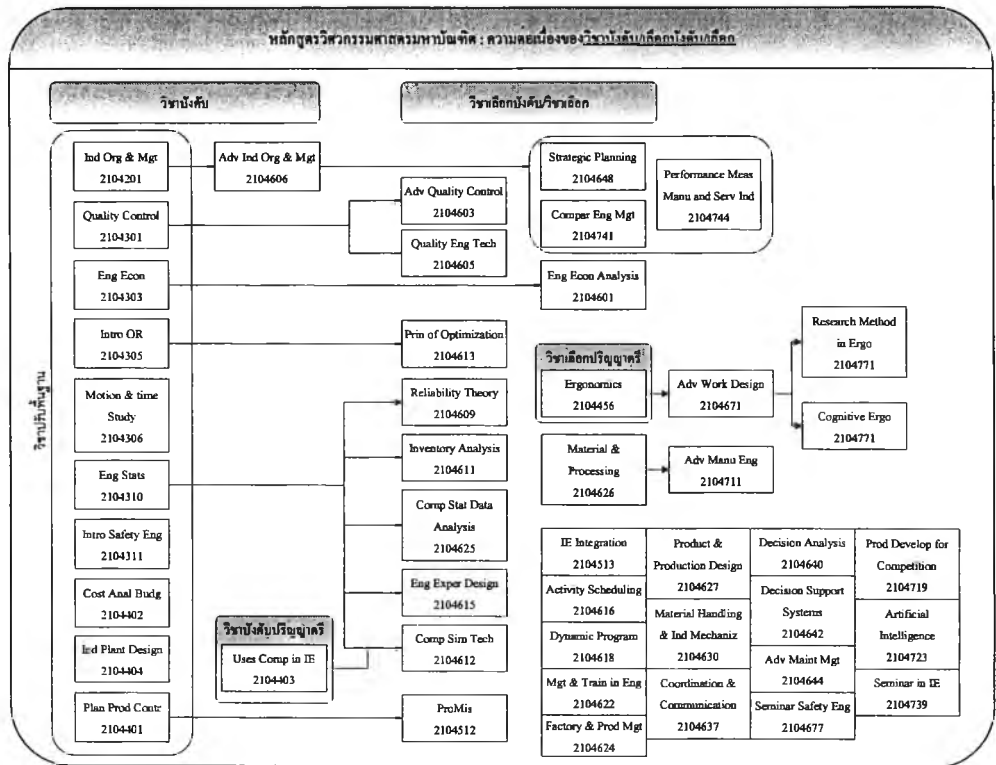
ผู้ที่ต้องเรียนในรายวิชาปรับพื้นฐานที่ภาควิชาฯ กำหนดไว้ ซึ่งเป็นเนื้อหาวิชาพื้นฐานหลักในระดับปริญญาตรี ประกอบด้วยรายวิชาดังต่อไปนี้

2104201	Industrial Organization and Management	3(3-0-6)
2104301	Quality Control	3(3-0-6)
2104303	Engineering Economy	3(3-0-6)
2104305	Introduction to Operations Research	3(3-0-6)
2104306	Motion and Time Study	3(3-0-6)
2104310	Engineering Statistics	3(3-0-6)
2104311	Introduction to Safety Engineering	3(3-0-6)
2104401	Production Planning and Control	3(3-0-6)
2104402	Industrial Cost Analysis and Budgeting	3(3-0-6)
2104404	Industrial Plant Design	3(3-0-6)

เนื้อหาวิชาปรับพื้นฐานที่ภาควิชาฯ กำหนดนั้นเป็นเนื้อหาพื้นฐานสำหรับวิศวกรอุตสาหกรรมซึ่งควรจะมีมาตั้งแต่ในระดับปริญญาตรี เพื่อการเชื่อมโยงความรู้ความสามารถในระดับการบริหารงานมากขึ้น ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้กำหนดไว้

เนื้อหาและรายวิชาในระดับปริญญาโทมีการแบ่งเป็น 4 กลุ่มวิชาตามการบริหารงานสายวิชาการของภาควิชาฯ ได้แก่ กลุ่มวิศวกรรมการผลิต การวิจัยดำเนินงาน กลุ่มการจัดการอุตสาหกรรม และกลุ่มวิศวกรรมความปลอดภัยและการยศาสตร์ เนื้อหาวิชาของหลักสูตรระดับปริญญาโทมุ่งเน้นการเรียนในเชิงเจาะลึก/ขั้นสูง เพื่อนำไป สู่การวิจัยในเชิงลึกและการประยุกต์ความรู้มากขึ้น ลักษณะเนื้อหาวิชาจะค่อนข้างไปทางด้านงานในระดับการบริหารมากขึ้น ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งจะสอดคล้องไปกับความรู้พื้นฐานในระดับปริญญาตรีของบัณฑิต

ความต่อเนื่องสัมพันธ์กันในเนื้อหาวิชานั้น โดยส่วนใหญ่เนื้อหาวิชาจะเป็นความต่อเนื่องกันกับวิชาปรับพื้นฐานความรู้หรือวิชาในระดับหลักสูตรปริญญาตรี แสดงความสัมพันธ์ไว้ดังรูปที่ 4.6

รูปที่ 4.6 ความต่อเนื่องของวิชาในหลักสูตรระดับปริญญาโท

4.3.3 รายวิชาและเนื้อหาวิชาหลักสูตรระดับปริญญาเอก

รายวิชาในหลักสูตรปริญญาเอกเป็นลักษณะของรายวิชาบังคับสำหรับนิสิตในการทำงานวิจัย และส่งเสริมให้เกิดความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หากนิสิตต้องการศึกษาความรู้เพิ่มเติมสามารถเลือกเรียนได้จากรายวิชาที่กำหนดในหลักสูตรของภาควิชา สำหรับรายวิชาที่มีเฉพาะสำหรับนิสิตระดับปริญญาเอก ได้แก่

2104781	Doctoral Seminar in Industrial Engineering I	1(1-0-3)
2104782	Doctoral Seminar in Industrial Engineering II	1(1-0-3)
2104783	Doctoral Seminar in Industrial Engineering III	1(1-0-3)
2104784	Doctoral Seminar in Industrial Engineering IV	1(1-0-3)
2104785	Doctoral Seminar in Industrial Engineering V	1(1-0-3)
2104786	Doctoral Seminar in Industrial Engineering VI	1(1-0-3)

นอกจากนั้นแล้วยังมีรายวิชา 2104828 วิทยานิพนธ์ (Dissertation) อีก 48 หน่วยกิตที่นิสิตจะต้องศึกษา ซึ่งในแต่ละภาคการศึกษา นิสิตสามารถแบ่งจำนวนหน่วยกิตในการลงทะเบียนเรียนได้

4.4 แผนการศึกษา

แผนการศึกษาเป็นการวางแผนให้ผู้เรียนได้ศึกษาในแต่ละภาคการศึกษาอย่างเหมาะสมต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน แผนการศึกษาหลักสูตรระดับปริญญาตรีจะมีเงื่อนไขในการศึกษามากกว่าระดับบัณฑิตศึกษา เนื่องจากมีวิชาบังคับให้ต้องเรียนอยู่เป็นจำนวนมาก และวิชานั้นๆ ยังมีความต่อเนื่องกัน ซึ่งต้องศึกษาตามลำดับ สำหรับแผนการศึกษาแต่ละระดับสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

4.4.1 แผนการศึกษาหลักสูตรระดับปริญญาตรี

แผนการศึกษาหลักสูตรระดับปริญญาตรี (สามารถดูภาพแผนการศึกษาได้ในภาคผนวก ข) เป็นการจัดสำหรับนิสิตที่เรียนแบบปกติทั่วไป ส่วนนิสิตที่มีการย้ายภาคหรือมีปัญหาในการศึกษาที่ไม่สามารถเรียนตามแผนได้ก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนแผนให้มีความเหมาะสมไปในแต่ละบุคคล โดยในชั้นปีที่ 1 นิสิตจะเรียนในแผนเดียวกันตามที่คณะวิศวกรรมศาสตร์ได้กำหนด และตั้งแต่ชั้นปีที่ 2 ขึ้นไปนิสิตจึงจะได้แยกกันไปศึกษาตามสาขาวิชาเฉพาะ

ลักษณะการจัดแผนการศึกษาเป็นการจัดเนื้อหาตามความลำดับความรู้ที่ต้องเรียนก่อนหลัง (The Prerequisite Learning Approach) โดยนำเนื้อหาวิชาที่ควรจะต้องรู้ก่อนมาสอนก่อน เช่น การจัดให้เรียนวิชาพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ก่อน แล้วค่อยเรียนวิชาที่จะนำความรู้ทางด้านนี้ไปต่อยอด และการจัดเนื้อหาตามลำดับจากส่วนรวมไปสู่ส่วนย่อย (The Whole-to-Part Approach) โดยการเรียนรู้ในภาพรวมของบางวิชาในหลักสูตร และจะเรียนเพิ่มเติมในรายวิชานั้นๆ อีกในเวลาต่อมา ซึ่งก็คือการเรียนในรายวิชา 2104201 การจัดองค์กรและการบริหารในอุตสาหกรรม / Industrial Organization and Management

แผนการศึกษาในแต่ละชั้นปีมีการจัดลำดับวิชาดังต่อไปนี้

ชั้นปีที่ 1 : เป็นการวางแผนให้ผู้เรียนได้ศึกษากลุ่มความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และวิศวกรรม ที่เป็นพื้นฐานสำหรับวิศวกรรมทุกสาขาวิชา

ชั้นปีที่ 2 : เป็นการวางแผนให้ผู้เรียนได้ศึกษาความรู้เฉพาะสาขาวิศวกรรมอุตสาหกรรม ระดับพื้นฐานที่มีวิชาต่อเนื่องกันก่อน รวมถึงความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และวิศวกรรมด้วย และมีจำนวนหน่วยกิตเปิดโอกาสให้เลือกเรียนวิชาศึกษาทั่วไปด้วย

ชั้นปีที่ 3 : เป็นการวางแผนให้ผู้เรียนได้ศึกษาความรู้เฉพาะสาขาวิศวกรรมอุตสาหกรรม ที่ต่อยอดมาจากชั้นปีที่ 2 และความรู้ทางด้านพื้นฐานวิศวกรรม นอกจากนั้น

ยังมีจำนวนหน่วยกิตเปิดโอกาสให้เลือกเรียนวิชาศึกษาทั่วไปและวิชาเลือก บังคับด้วย และในช่วงภาคฤดูร้อนผู้เรียนต้องทำการฝึกงานในสถาน ประกอบการต่างๆ

ชั้นปีที่ 4 : เป็นการวางแผนให้ผู้เรียนได้ศึกษาความรู้เฉพาะสาขาวิศวกรรมอุตสาหกรรม ที่ต่อยอดมาจากชั้นปีที่ 3 ความรู้ทางด้านพื้นฐานทางวิศวกรรม และความรู้ เสริมความสามารถในการทำงาน ได้แก่ ความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ และ ความรู้ทางด้านกฎหมาย นอกจากนี้ยังมีจำนวนหน่วยกิตเปิดโอกาสให้ เลือกเรียนวิชาเลือกบังคับและวิชาอิสระ และมีการทำโครงการทาง วิศวกรรมอุตสาหกรรมในภาคการศึกษาปลายด้วย

4.4.2 แผนการศึกษาหลักสูตรระดับปริญญาโท

แผนการศึกษาของหลักสูตรระดับปริญญาโท (สามารถดูภาพแผนการศึกษาได้ใน ภาคผนวก ข) มีความยืดหยุ่นค่อนข้างสูง เพราะรายวิชาส่วนใหญ่เป็นรายวิชาเลือกบังคับและ รายวิชาเลือก ซึ่งเปิดโอกาสให้อิสระกับผู้เรียนได้เลือกศึกษาตามที่ตนเองสนใจ แต่แผนการศึกษา ของนิสิตบางคนอาจไม่ได้เป็นไปตามที่วางไว้ เนื่องด้วยเหตุผลบางประการ เช่น

1) การเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรระดับปริญญาโทนิสิตบางคนต้องมีการเรียนวิชาปรับ พื้นฐาน ทำให้ไม่สามารถลงทะเบียนได้ตามแผน

2) การที่เปิดให้นิสิตสามารถเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรได้ทั้งในภาคการศึกษาต้นหรือ ภาคการศึกษาปลาย และการเปิดสอนในรายวิชาบังคับ 2104606 การบริหารและการจัดองค์กร อุตสาหกรรมขั้นสูง (Advanced Industrial Organization and Management) ที่เปิดเพียงแคใน ภาคการศึกษาต้นเท่านั้น ทำให้แผนการศึกษาสำหรับนิสิตที่เข้าศึกษาในภาคการศึกษาปลายจึงไม่ เป็นไปตามแผน

ดังนั้นแผนการศึกษาที่มีอยู่นี้จึงเป็นเพียงแนวทางการศึกษาสำหรับนิสิต แต่ในความเป็นจริงแล้วแผนการศึกษาขึ้นอยู่กับการวางแผนการเรียนของนิสิตด้วยตนเองมากกว่า

4.4.3 แผนการศึกษาหลักสูตรระดับปริญญาเอก

แผนการศึกษาของหลักสูตรระดับปริญญาเอกมีความยืดหยุ่นสูงมาก นิสิตสามารถ เลือกเรียนได้อิสระตามสาขาที่ตนเองสนใจ เพียงแต่ต้องเรียนในรายวิชาสัมมนาซึ่งเป็นวิชาบังคับ ในแต่ละภาคการศึกษา แผนการศึกษาระดับปริญญาเอกแบ่งเป็น 2 แบบตามคุณสมบัติของผู้ที่ สมัครเข้าศึกษา (สามารถดูภาพแผนการศึกษาได้ในภาคผนวก ข)

4.5 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การจัดประสบการณ์เรียนรู้แบ่งได้เป็น 2 ด้านกว้างๆ ตามลักษณะของกิจกรรมหรือกระบวนการผลิตบัณฑิต ได้แก่

1) *กระบวนการผลิตหลัก* : การเรียนการสอน เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนที่เกิดขึ้นจากการเรียนในรายวิชาหนึ่งๆ

2) *กิจกรรมสนับสนุนกระบวนการผลิต* : *กิจกรรมเสริมหลักสูตร* เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนนอกเหนือจากการเรียนการสอนในรายวิชาหนึ่งๆ กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นลักษณะของกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมให้ผลิตบัณฑิตได้พัฒนาความรู้ความสามารถมากขึ้น

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในแต่ละระดับปริญญา มีความแตกต่างกันอยู่บ้างเล็กน้อยขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.5.1 การเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนขึ้นมาในแต่ละรายวิชานั้นประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 3 ด้านคือ

1) *รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอน/วิธีการจัดการเรียนการสอน* เป็นส่วนที่แสดงพฤติกรรมการสอนของครูและพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนจะต้องพิจารณาว่าในแต่ละจุดประสงค์ควรจะใช้กระบวนการหรือรูปแบบการเรียนการสอนอะไรจึงจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

2) *สื่อการสอน* เป็นเสมือนสะพานเชื่อมระหว่างอาจารย์ผู้สอนและเนื้อหาที่อาจารย์เตรียม เพื่อถ่ายทอดไปสู่ตัวผู้เรียน ซึ่งถ้าหากขาดสื่อการสอนไปก็ไม่มีช่องทางใดเลยจะถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้ สื่อการสอนแบ่งได้เป็นประเภทอุปกรณ์ วัสดุ และวิธีการ

3) *การวัดและประเมินผล* เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อตรวจสอบผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และยังเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถตามจุดประสงค์ที่ต้องการด้วย

ประมวลข้อมูลจากประมวลรายวิชาของภาควิชาฯ สามารถสรุปผลได้ดังตารางที่ 4.2 และ ตารางที่ 4.3 ซึ่งเป็นการสรุปแยกในแต่ละระดับปริญญาโดยจะแสดงรายละเอียดของกลุ่มวิชาที่สำคัญดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 การเรียนการสอนของหลักสูตรระดับปริญญาตรีปัจจุบัน

กลุ่มวิชา	รูปแบบกิจกรรม	สื่อการสอน	การวัดและประเมินผล
กระบวนการผลิต (Manufacturing)			
1. การเรียนการสอนที่มุ่งเน้น การเรียนรู้ในเนื้อหา	- การบรรยาย (2ชม./สัปดาห์) - การปฏิบัติการ (3ชม./สัปดาห์)	- แผ่นใส และสไลด์ - อุปกรณ์เครื่องมือใน ห้องปฏิบัติการ - วิดีโอในการบรรยาย และปฏิบัติ - เอกสารการสอนที่ ผู้สอนจัดเตรียม - หนังสือเรียน	- สอบข้อเขียน 65% - สอบปฏิบัติการ 30% - การบ้าน/รายงาน 5%
2. การเรียนการสอนที่มุ่งเน้น การทำโครงงาน	- การทำแบบฝึกหัด/ทำ รายงาน/ทำโครงงาน		- สอบข้อเขียน 30% - สอบปฏิบัติการ 40% - โครงงาน 30%
องค์ประกอบของมนุษย์ การศึกษางานทำงาน และวิศวกรรมความปลอดภัย (Human Factor, Work Study and Safety Engineering)			
1. การเรียนการสอนที่มุ่งเน้น การเรียนรู้ในเนื้อหา	- การบรรยาย - อภิปราย (รวมกัน 3ชม./สัปดาห์)	- แผ่นใส และสไลด์ - อุปกรณ์เครื่องมือใน ห้องปฏิบัติการ	- สอบข้อเขียน 60% - การบ้าน/รายงาน 40%
2. การเรียนการสอนที่มุ่งเน้น การปฏิบัติการและทำโครงงาน	- การบรรยาย (2ชม./สัปดาห์) - การปฏิบัติการ (3ชม./สัปดาห์)	- วิดีโอในการบรรยาย และปฏิบัติ - กรณีศึกษา - หนังสือเรียน	- สอบข้อเขียน 35% - สอบปฏิบัติการ 30% - โครงงาน 35%
วิศวกรรมคุณภาพ (Quality Engineering)			
1. การเรียนการสอนที่มุ่งเน้น การเรียนรู้ในเนื้อหา	- การบรรยาย (2ชม./สัปดาห์) - การปฏิบัติการอิสระ (ไม่ได้นับหน่วยกิต) (3ชม./สัปดาห์) - การมอบหมายงานให้ ค้นคว้าเพิ่มเติม	- แผ่นใส และสไลด์ - วิดีโอเทป - เอกสารการสอนที่ ผู้สอนจัดเตรียม - หนังสือเรียน	- สอบข้อเขียน 70% - สอบปฏิบัติการ 30%
2. การเรียนการสอนที่มุ่งเน้น การทำโครงงาน	- การบรรยาย (3ชม./สัปดาห์) - การทำโครงงาน		- การสอบและการ มอบหมายงานเฉพาะ ของอาจารย์แต่ละคน รวมกัน 50% - โครงงาน 50%

หมายเหตุ ค่าตัวเลขจำนวนชั่วโมงการสอนและค่าเปอร์เซ็นต์ของวัดและประเมินผลในตารางเป็นค่าโดยเฉลี่ย

ตารางที่ 4.2 (ต่อ) การเรียนการสอนของหลักสูตรระดับปริญญาตรีปัจจุบัน

กลุ่มวิชา	รูปแบบกิจกรรม	สื่อการสอน	การวัดและประเมินผล
เศรษฐศาสตร์วิศวกรรม และ ต้นทุนทางอุตสาหกรรมและ งบประมาณ (Engineering Economy and Industrial Cost & Budgeting)	- การบรรยาย - การอภิปราย (รวมกัน 3ชม./สัปดาห์)	- แผ่นใส และสไลด์ - เอกสารการสอนที่ ผู้สอนจัดเตรียม - หนังสือเรียน	- สอบข้อเขียน 100%
การวางแผนและควบคุมการ ผลิต (Production Planning and Control)	- การบรรยาย (3ชม./สัปดาห์)		- สอบข้อเขียน 80% - การบ้าน 20%
การวิจัยการดำเนินงาน (Operations Research)	- การบรรยาย - การอภิปราย (รวมกัน 3ชม./สัปดาห์) - การมอบหมายงานให้ ค้นคว้าเพิ่มเติม		- การสอบและการ มอบหมายงานเฉพาะ ของอาจารย์แต่ละคน รวมกัน 100%
การวางผังโรงงาน (Industrial Plant Design)	- การบรรยาย - การอภิปราย (รวมกัน 3ชม./สัปดาห์) - การชมวีดีโอ - การชมโรงงาน (3-6 ชม. แบ่งออกมา จากการบรรยาย)	- แผ่นใส และสไลด์ ประกอบกรบรรยาย - วีดีโอเทป - เอกสารการสอนที่ ผู้สอนจัดเตรียม	- สอบข้อเขียนและการมี ส่วนร่วมในชั้นเรียน 100%
การจัดองค์กรและการบริหาร ในอุตสาหกรรม (Industrial Organization and Management)	- การบรรยาย - การชมวีดีโอ (รวมกัน 3ชม./สัปดาห์) - การมอบหมายงานให้ ค้นคว้าเพิ่มเติม	- แผ่นใส และสไลด์ ประกอบกรบรรยาย - วีดีโอเทป	- สอบข้อเขียน 100%
สถิติทางวิศวกรรม (Engineering Statistics)	- การบรรยาย - การอภิปราย (รวมกัน 3ชม./สัปดาห์)	- แผ่นใส และสไลด์ ประกอบกรบรรยาย - เอกสารการสอนที่ ผู้สอนจัดเตรียม - กรณีศึกษา/ตัวอย่าง ประกอบ - หนังสือเรียน	- สอบข้อเขียน 70% - โครงการ/กรณีศึกษา 30%

หมายเหตุ ค่าตัวเลขจำนวนชั่วโมงการสอนและค่าเปอร์เซ็นต์ของวัดและประเมินผลในตารางเป็นค่าโดยเฉลี่ย

ตารางที่ 4.2 (ต่อ) การเรียนการสอนของหลักสูตรระดับปริญญาตรีปัจจุบัน

กลุ่มวิชา	รูปแบบกิจกรรม	สื่อการสอน	การวัดและประเมินผล
กลุ่มวิชาสนับสนุนความสามารถในการทำงาน เช่น			
การใช้คอมพิวเตอร์ในงานวิศวกรรมอุตสาหกรรม (Use of Computer in IE) : มุ่งเน้นการปฏิบัติงานและการฝึกฝน	- การบรรยาย (3ชม./สัปดาห์) - การปฏิบัติการ (3ชม./สัปดาห์)	- แผ่นใส และสไลด์ - ประกอบการบรรยาย - เอกสารการสอนที่ผู้สอนจัดเตรียม - โปรแกรมคอมพิวเตอร์	- สอบปฏิบัติการ 30% - การบ้าน 70%
กฎหมายอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม (Industrial and Commercial Law) : มุ่งเน้นการเรียนรู้เนื้อหา	- การบรรยาย (3ชม./สัปดาห์) - กรณีศึกษา - การมอบหมายงานให้ค้นคว้าเพิ่มเติม	- แผ่นใส และสไลด์ - ประกอบการบรรยาย - เอกสารการสอนที่ผู้สอนจัดเตรียม	- สอบข้อเขียน 80% - อื่นๆ 20% เช่น + ส่วนร่วมในชั้นเรียน + การบ้าน
การศึกษาโรงงาน (Industrial Study)	- อาจารย์ผู้สอนชี้แจงสิ่งที่ควรทราบก่อนไปชม - การเยี่ยมชมโรงงาน - การทำรายงาน - การนำเสนองาน (รวมกัน 3 ชม./สัปดาห์)	- แผ่นใส และสไลด์ - ประกอบการบรรยาย	- การมีส่วนร่วมจากการไปเยี่ยมชมโรงงาน - การนำเสนอผลงาน - รายงาน
โครงการทางวิศวกรรมอุตสาหกรรม (Industrial Engineering Project)	- การทำโครงการ (6 ชม./สัปดาห์)		- รายงาน (โครงร่าง/ความคืบหน้า/ฉบับสมบูรณ์) 55% - การนำเสนอผลงาน 30% - บทความ 15%
การฝึกงานทางวิศวกรรม (Engineering Practice)	- อาจารย์ผู้สอนชี้แจงสิ่งที่ควรทราบก่อนไปฝึกงาน - การฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการจริง (35 ชม./สัปดาห์)	- ขึ้นอยู่กับอุปกรณ์ที่มีอยู่ในสถานประกอบการนั้นๆ	- รายงานผลการฝึกงาน 100%

หมายเหตุ ค่าตัวเลขจำนวนชั่วโมงการสอนและค่าเปอร์เซ็นต์ของวัดและประเมินผลในตารางเป็นค่าโดยเฉลี่ย

ตารางที่ 4.3 การเรียนการสอนของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาปัจจุบัน

กลุ่มวิชา	รูปแบบกิจกรรม	สื่อการสอน	การวัดและประเมินผล
การจัดการอุตสาหกรรม (Industrial Management)	- การบรรยาย - การอภิปรายโดย วิทยากรและกลุ่มนิสิต - กรณีศึกษา - การมอบหมายงาน (รวมกัน 3 ชม./สัปดาห์)	- แผ่นใส และสไลด์ - เอกสารการสอนที่ ผู้สอนจัดเตรียม - โปรแกรมคอมพิวเตอร์ - วีดิทัศน์ - กรณีศึกษา - หนังสือเรียน	- สอบข้อเขียน 40% - โครงการ/กรณีศึกษา (มีการนำเสนอและทำ รายงาน) 50% - และอื่นๆ 10% เช่น + ส่วนร่วมในชั้นเรียน + การบ้าน
วิศวกรรมการผลิต (Production Engineering)	- การบรรยาย - การอภิปรายโดย วิทยากรและกลุ่มนิสิต - กรณีศึกษา - การมอบหมายงาน (รวมกัน 3 ชม./สัปดาห์)		- สอบข้อเขียน 30% - โครงการ/กรณีศึกษา (มีการนำเสนอและทำ รายงาน) 60% - และอื่นๆ 10% เช่น + ส่วนร่วมในชั้นเรียน + การบ้าน
การวิจัยดำเนินงาน (Operations Research)	- การบรรยาย - การมอบหมายงาน (รวมกัน 3 ชม./สัปดาห์)	- แผ่นใส และสไลด์ - เอกสารการสอนที่ ผู้สอนจัดเตรียม - โปรแกรมคอมพิวเตอร์ - หนังสือเรียน	- สอบข้อเขียน 60% - โครงการ/กรณีศึกษา (มีการนำเสนอและทำ รายงาน) 30% - และอื่นๆ 10% เช่น + ส่วนร่วมในชั้นเรียน + การบ้าน
กลุ่มวิศวกรรมความปลอดภัย และการศาสตร์ (Safety Engineering and Ergonomics)	- การบรรยาย (2 ชม./สัปดาห์) - การปฏิบัติการ (3 ชม./สัปดาห์)	- แผ่นใส และสไลด์ - เอกสารการสอนที่ ผู้สอนจัดเตรียม - วีดิทัศน์ - กรณีศึกษา - หนังสือเรียน	+ ส่วนร่วมในชั้นเรียน + การบ้าน
วิชาที่สนับสนุนความสามารถ ในการทำวิจัย : สัมมนาวิศวกรรมอุตสาหกรรม (Seminar in Industrial engineering)	- การเข้าฟังการนำเสนอ งานวิจัยของกลุ่มนิสิต และวิทยากร	- ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล ในการนำเสนอ งานวิจัยนั้นๆ	- การมีส่วนร่วมเข้าฟัง การนำเสนอ 100%

หมายเหตุ ค่าตัวเลขจำนวนชั่วโมงการสอนและค่าเปอร์เซ็นต์ของวัดและประเมินผลในตารางเป็นค่าโดยเฉลี่ย

ผลการศึกษาที่สรุปได้ดังตารางที่ 4.2 และ 4.3 เป็นการเรียนการสอนในรายวิชาหนึ่งๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารูปแบบกิจกรรม สื่อการสอนและวิธีการวัดและประเมินผลมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละลักษณะวิชาและความต้องการของวัตถุประสงค์ในวิชานั้นๆ แต่โดยภาพรวมของการเรียนการสอนของทั้งหลักสูตรแล้วสรุปได้ว่า

1. รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนใหญ่มีวิธีสอนโดยใช้การบรรยาย และการทำโครงการ โดยจะทำการสอนแบบบรรยายพร้อมทั้งมอบหมายงานเป็นโครงการให้นักเรียนที่ได้อ่านมาประยุกต์พร้อมทั้งแก้ปัญหาในงานที่ได้รับมอบหมาย สำหรับในรายวิชาที่ต้องใช้ห้องปฏิบัติการจะทำการสอนในภาคทฤษฎีควบคู่ไปกับภาคปฏิบัติ นอกจากนี้ยังมีรายวิชาที่มุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการ และมีการพาเยี่ยมชมโรงงาน เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์และความรู้จากสถานการณ์ที่นิสิตจะได้พบจริงๆ ในการทำงาน

ความแตกต่างระหว่างรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนของหลักสูตรแต่ละระดับปริญญาอยู่ที่สัดส่วนของการมุ่งเน้นในแต่ละรูปแบบกิจกรรมดังนี้

- ระดับปริญญาตรีจะมุ่งเน้นที่การบรรยาย การปฏิบัติการ การทำโครงการ และการมอบหมายงานตามระดับความสามารถของผู้เรียน และเน้นให้มีการฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการ และการเยี่ยมชมโรงงาน
 - ระดับปริญญาโทจะมุ่งเน้นที่การบรรยาย การทำโครงการ การอภิปราย และเปิดโอกาสให้นักนิสิตได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น
 - ระดับปริญญาเอกจะมุ่งเน้นให้นักนิสิตค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองเป็นสำคัญ และมุ่งเน้นให้นักนิสิตได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเปิดประสบการณ์ความรู้ซึ่งกันและกัน โดยการอภิปรายเป็นกลุ่มย่อย
2. สื่อการสอน แบ่งออกเป็นด้านที่สำคัญดังนี้
- อุปกรณ์การสอน
 - การใช้สื่อดิจิทัลต่างๆ (Audio – Visual Approach) เข้ามาช่วยในการสอน เช่น เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ วีดิทัศน์ แผ่นใส เป็นต้น
 - การใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการสอน เช่น ในการนำเสนอภาพหรือเนื้อหาโดยใช้พาวเวอร์พอยท์สไลด์ (Powerpoint Slide) การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา เป็นต้น
 - การใช้ห้องปฏิบัติการ ซึ่งจะมีเครื่องมืออุปกรณ์เฉพาะสำหรับการสอน ในเนื้อหาความรู้วิชาหนึ่งๆ ปัจจุบันภาควิชาฯ มีห้องปฏิบัติการรวมแล้ว 8 ห้อง ได้แก่ ห้องปฏิบัติการการยศาสตร์และวิศวกรรมความปลอดภัย ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการเครื่องกลหนัก

ห้องปฏิบัติการระบบคุณภาพ ห้องปฏิบัติการระบบผลิตแบบอัตโนมัติ
ห้องปฏิบัติการวิศวกรรมคุณค่า ห้องปฏิบัติการวิเคราะห์กระบวนการ
ผลิต และห้องปฏิบัติการศึกษางานและการวัดผลงาน

- เอกสารประกอบการสอน

- การจัดทำเอกสารขึ้นเฉพาะสำหรับการสอนในบางวิชา เพื่อให้เกิดการ
สอนที่ง่ายขึ้น และเสริมสร้างความเข้าใจให้กับนิสิตได้มากขึ้น
- หนังสือเรียนประกอบการเรียนการสอน ได้แก่

⇒ การใช้หนังสือเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นที่นิยมใช้ในการเรียน
การสอนสำหรับสถาบันการศึกษาต่างประเทศ เพื่อให้นิสิตมี
ความเข้าใจในเนื้อหาอย่างเหมาะสม และเป็นการพัฒนา
ความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษ

⇒ การใช้หนังสือเรียนภาษาไทย ซึ่งแต่งโดยอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ
ในเนื้อหาความรู้ต่างๆ เพื่อสื่อความหมายให้นิสิตเข้าใจในบาง
เนื้อหาได้ง่ายขึ้น

- กรณีศึกษา เป็นการยกตัวอย่างกรณีศึกษาต่างๆ ขึ้นมาให้นิสิตได้เห็นรูปแบบ
ของปัญหา และรู้จักวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ

นอกจากนั้นหลักสูตรระดับปริญญาโทและปริญญาเอกมีการนำบทความหรือ
ผลงานวิจัยมากขึ้นตามลำดับ เพื่อพัฒนาความสามารถในการทำวิจัยของนิสิต และพัฒนาความรู้
ในเชิงลึกและกว้างไปพร้อมๆ กัน

3. การวัดและประเมินผล แบ่งได้เป็นหลายด้านขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการวัดผล ซึ่ง
จากตารางที่ 4.2 และ 4.3 จะแสดงถึงการวัดและประเมินผลในการเรียนการสอนรายวิชาต่างๆ แต่
นอกจากนั้นแล้วในระดับบัณฑิตศึกษายังมีการวัดผลการทำวิทยานิพนธ์ และการสอบวัด
คุณสมบัติของนิสิตระดับปริญญาเอกด้วย

- การวัดและประเมินผลการศึกษาในแต่ละรายวิชา เป็นการวัดผลระหว่างการ
เรียนและการวัดผลตอนท้ายของการเรียน โดยเป็นการวัดผลตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด
ไว้ในแต่ละรายวิชา ซึ่งรูปแบบของการวัดผลมีอยู่หลายวิธี โดยวิธีที่ใช้กันมากที่สุดคือ การสอบ
ข้อเขียน รองลงมาคือ การมอบหมายงาน ซึ่งอยู่ในลักษณะของโครงงาน รายงาน แบบฝึกหัด และ/
หรือการนำเสนอผลงาน เป็นต้น นอกจากนี้ในบางรายวิชาจะใช้การวัดผลโดยการสอบปากเปล่า
ซึ่งวิธีการวัดผลที่กล่าวมาเป็นเพียงการวัดผลในแต่ละรายวิชาที่มีการจัดการเรียนการสอนขึ้น การ
ประเมินผลการศึกษาแต่ละรายวิชา ให้สัญลักษณ์ A B+ B C+ C D+ D และ F และในบาง

รายวิชาที่ไม่นับหน่วยกิตในหลักสูตรจะทำการประเมินผลเป็น S และ U โดยสัญลักษณ์ต่างๆ มีความหมายดังแสดงในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 สัญลักษณ์ในการวัดและประเมินผลการศึกษาในแต่ละรายวิชา

สัญลักษณ์	ความหมาย	แต้มประจำ
A	ผลการประเมินขั้นดีเลิศ (Excellent)	4
B ⁺	ผลการประเมินขั้นดีมาก (Very Good)	3.5
B	ผลการประเมินขั้นดี (Good)	3
C ⁺	ผลการประเมินขั้นดีพอใช้ (Fairly Good)	2.5
C	ผลการประเมินขั้นพอใช้ (Fair)	2
D ⁺	ผลการประเมินขั้นค่อนข้างอ่อน (Poor)	1.5
D	ผลการประเมินขั้นอ่อน (Very Poor)	1
F	ผลการประเมินขั้นตก (Failure)	0
S	ผลการประเมินเป็นที่พอใจ (Satisfactory)	-
U	ผลการประเมินไม่เป็นที่พอใจ (Unsatisfactory)	-

- การสอบและประเมินผลวิทยานิพนธ์ (Thesis/Dissertation Examination)

หลักสูตรระดับปริญญาโทและปริญญาเอกมีการจัดสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งใช้วิธีการนำเสนอผลงานวิจัยต่อคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และการสอบปากเปล่าเพื่อทดสอบความรู้ของนิสิต การประเมินผลวิทยานิพนธ์ใช้เกณฑ์ดีมาก (Very Good) ดี (Good) ผ่าน (Pass) และตก (Fail) นอกจากนี้วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกจะต้องมีผลงานวิจัยตีพิมพ์หรือยอมรับเพื่อการตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการที่มีการเผยแพร่ในระดับนานาชาติ

- การสอบวัดคุณสมบัติ (Qualifying Examination)

หลักสูตรระดับปริญญาเอก จะมีการสอบวัดคุณสมบัติเพื่อประเมินความพร้อมและความสามารถของนักศึกษาเพื่อมีสิทธิ์เสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์ โดยวิธีการสอบเป็นการสอบข้อเขียน และการมอบหมายงานให้สืบค้นหาความรู้ด้วยตนเองภายในช่วงเวลาที่กำหนด จากนั้นในวันที่มีการสอบเสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์อาจจะมีการซักถามเพื่อทดสอบความรู้ที่ได้ไปศึกษามา โดยการประเมินผลการสอบวัดคุณสมบัติใช้เกณฑ์การประเมินเป็น S และ U (ผ่านหรือไม่ผ่าน)

4.5.2 กิจกรรมเสริมหลักสูตร

ภาควิชา มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมที่ทำให้นิสิตได้พัฒนาความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ซึ่งกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มีการดำเนินงานอยู่ในปัจจุบันแยกเป็นด้านต่างๆ ได้แก่

1. กิจกรรมเสริมสร้างความรู้ทางวิชาการ ได้แก่
 - การจัดอบรมสัมมนา ซึ่งมีทั้งการสอนโดยอาจารย์ของภาควิชา การเชิญวิทยากรจากองค์กรภายนอกมาให้ความรู้ ซึ่งมีทั้งวิทยากรชาวไทยและชาวต่างประเทศ เนื้อหาความรู้ในการอบรม เช่น ความรู้ทางวิชาการในศาสตร์สาขาที่น่าสนใจ ความรู้ทางด้านการทำวิจัย เป็นต้น
 - การจัดกิจกรรมเยี่ยมชมสถานประกอบการ
2. กิจกรรมเสริมสร้างลักษณะนิสัยและความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ได้แก่
 - การจัดอบรมสัมมนาความรู้ทางจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้
 - การจัดการเรียนเสริมทางด้านศิลปะ เพื่อมุ่งให้นิสิตได้มีการพัฒนาสมองความรู้สึกรักคิด อารมณ์ในอีกแง่มุมหนึ่งที่ไม่ได้มีในหลักสูตรที่เน้นทางด้านวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ทางคณะวิศวกรรมศาสตร์จัดขึ้นสำหรับวิศวกรรมทุกสาขาวิชา เช่น การจัดนิทรรศการแสดงผลงานและวิทยานิพนธ์ดีเด่น การจัดแข่งกีฬาระหว่างสาขาวิชาเพื่อเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ของนิสิต เป็นต้น

กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่กล่าวมานั้นเป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมให้การเรียนรู้ของนิสิตมีการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการพัฒนาองค์ความรู้ที่กว้างขึ้น และเป็นการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศจากการเรียนการสอนโดยปกติ ซึ่งจะสร้างความใฝ่รู้ให้กับนิสิตได้มากขึ้น แต่เนื่องจากการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรของภาควิชา ยังไม่ได้มีการกำหนดเป็นนโยบายหรือแผนที่ชัดเจนและต่อเนื่องเป็นประจำ ทำให้นิสิตในแต่ละรุ่นจะได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่แตกต่างกันไป

4.6 ผลการวิเคราะห์และประเมินหลักสูตรปัจจุบัน

ผลการวิเคราะห์และประเมินหลักสูตรได้จากการดำเนินงานตามหัวข้อที่ 3.3.1 การวิเคราะห์และประเมินหลักสูตรปัจจุบัน ซึ่งสามารถสรุปผลได้เป็น 2 ส่วนคือ ผลการประเมินบัณฑิต

และผลการประเมินหลักสูตรโดยตรง ผลการประเมินที่ได้จะนำไปสู่ประเด็นปัญหาที่ผู้พัฒนาหลักสูตรควรให้ความสนใจ และหาวิธีการเพื่อแก้ไขต่อไป

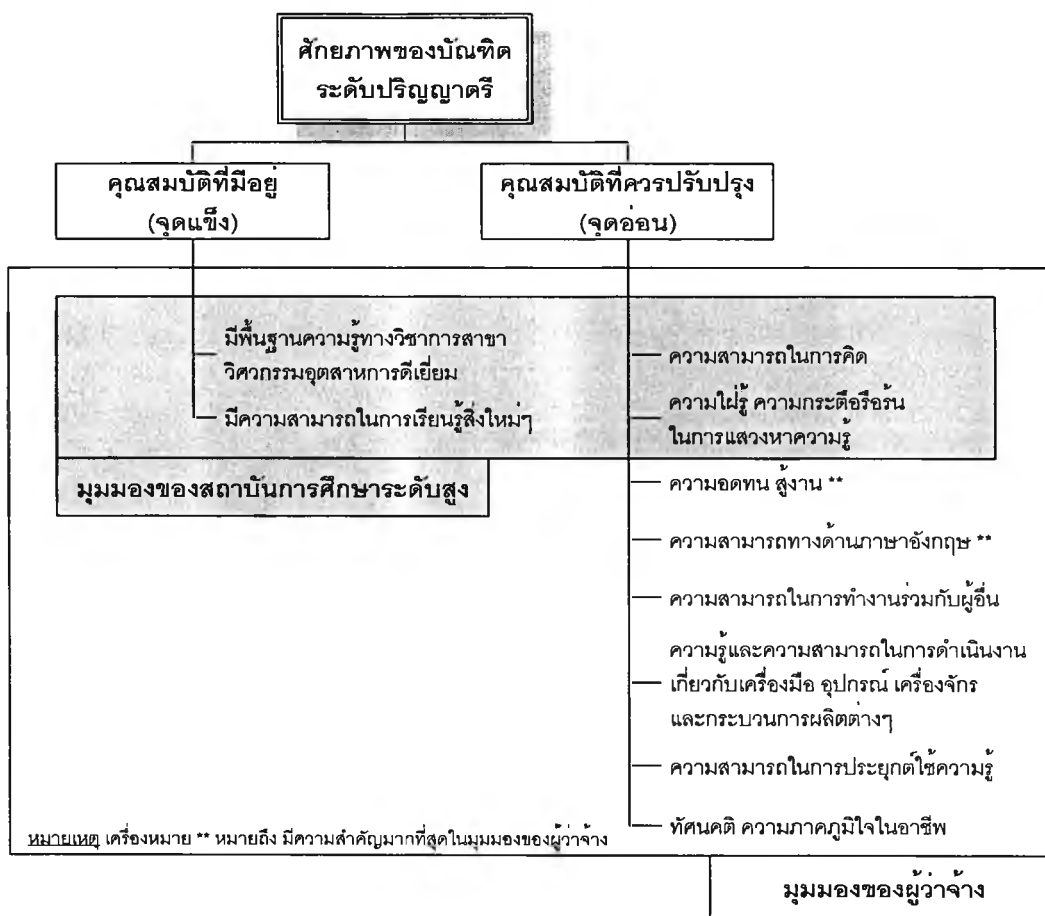
4.6.1 ผลการวิเคราะห์และประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรี

4.6.1.1 ผลการประเมินบัณฑิต

ผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินศักยภาพของบัณฑิตแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ว่าจ้าง หรือธุรกิจอุตสาหกรรม และสถาบันการศึกษาระดับสูง โดยความคิดเห็นจากผู้ว่าจ้างได้มาจากการส่งแบบสอบถาม การสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวและแบบกลุ่ม (ในที่นี่การสัมภาษณ์แบบกลุ่มหมายถึง การจัดสัมภาษณ์ผู้ว่าจ้าง) นอกจากนั้นยังได้เข้าร่วมการสัมมนาที่จัดขึ้นโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2546 เพื่อเก็บข้อมูลเพิ่มเติม ส่วนความคิดเห็นของสถาบันการศึกษาระดับสูงไม่สามารถเก็บข้อมูลโดยการสำรวจความคิดเห็นจากสถาบันการศึกษาระดับสูงได้โดยตรง ผู้วิจัยจึงใช้การสำรวจความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์อาจารย์ของภาควิชา การสัมภาษณ์ศิษย์เก่าที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศ และการศึกษาข้อมูลเดิมของภาควิชา ที่เคยมีการสำรวจข้อมูลในปี 2543 เป็นข้อมูลประกอบกัน

รายละเอียดของการวิเคราะห์และประเมินบัณฑิตในมุมมองของผู้ว่าจ้างและสถาบัน การศึกษาระดับสูง รวมถึงผลการประเมินแยกตามแต่ละมุมมองแสดงไว้ในภาคผนวก ค ซึ่งจากการวิเคราะห์และประมวลผลร่วมกันแล้วพบว่า มุมมองของผู้ว่าจ้างและสถาบันการศึกษาระดับสูงมีความคิดเห็นตรงกันว่าจุดแข็งของบัณฑิตของภาควิชาฯ คือ การมีพื้นฐานความรู้ทางวิชาการสาขาวิศวกรรมอุตสาหกรรมดีเยี่ยม และมีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ แต่อย่างไรก็ตามบัณฑิตของภาควิชาฯ ก็ต้องพัฒนาปรับปรุงคุณสมบัติของความเป็นนักคิดให้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการคิดเชิงองค์รวม และความรู้ ความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญของบัณฑิตที่จะสามารถตอบสนองตลาดเป้าหมายทั้ง 2 กลุ่มได้

นอกจากคุณสมบัติที่กล่าวมาแล้วหลักสูตรของภาควิชาฯ ยังต้องมีการพัฒนาปรับปรุงเพื่อให้บัณฑิตมีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของผู้ว่าจ้างที่มีความคาดหวังกับคุณสมบัติของบัณฑิตที่แตกต่างจากสถาบันการศึกษาระดับสูง ในด้านของความรู้ ความสามารถ และทัศนคติต่างๆ ที่จะนำไปใช้เพื่อการทำงานในสถานประกอบการได้ โดยสรุปผลการประเมินบัณฑิตระดับปริญญาตรีได้ดังรูปที่ 4.7

รูปที่ 4.7 ผลการประเมินบัณฑิตระดับปริญญาตรี

4.6.1.2 ผลการประเมินหลักสูตร

ผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินหลักสูตรแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้เรียน อาจารย์ และ ช้อบบังคับ/มาตรฐานต่างๆ โดยจะแบ่งมุมมองในการประเมินเป็น 3 ด้านใหญ่ๆ คือ โครงสร้างหลักสูตร เนื้อหาวิชา และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

กลุ่มผู้เรียนได้ความคิดเห็นมาจากใบสรุปการประเมินการสอนรายวิชา ซึ่งเป็นลักษณะของแบบสอบถามที่ภาควิชาฯ จัดทำขึ้นเพื่อประเมินรายวิชา โดยพิจารณาข้อมูลตั้งแต่ ปี 2544 - 2546 เทอมต้น และจากการสัมภาษณ์ผู้เรียนแบบกลุ่มในระดับชั้นปีที่ 3 และ 4 เป็นจำนวน 25 คน สำหรับกลุ่มอาจารย์ได้ความคิดเห็นมาจากการสัมภาษณ์ การจัดประชุมสัมมนา ระดับภาควิชาฯ และการประชุมอาจารย์ในแต่ละกลุ่มวิชาย่อย (การแบ่งกลุ่มวิชาย่อยเป็นข้อมูลที่ได้มาจากการประชุมสัมมนา ระดับภาควิชาฯ) และสำหรับกลุ่มสุดท้ายคือ ช้อบบังคับและมาตรฐานต่างๆ เป็นการศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์เปรียบเทียบกับหลักสูตรปัจจุบัน โดยช้อบบังคับและมาตรฐานที่นำมาพิจารณา ได้แก่

ระดับ	ข้อบังคับและมาตรฐานต่างๆ
ระดับหน่วยงาน (บังคับต่อมหาวิทยาลัย / คณะ)	- ประกาศของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) - ข้อบังคับของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย - ข้อบังคับของคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ระดับสาขาวิชาเฉพาะ (บังคับต่อภาควิชา)	- ข้อบังคับสภาวิศวกร (ว่าด้วยการรับรองปริญญา ประกาศนียบัตร หรือวุฒิปัตริียบเท่าปริญญาในสาขา วิศวกรรมศาสตร์ พ.ศ.2543) - มาตรฐานในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรม APEC-Engineer

รายละเอียดของการวิเคราะห์และประเมินหลักสูตรในมุมมองของผู้เรียน อาจารย์ และข้อบังคับ/มาตรฐานต่างๆ แสดงไว้ในภาคผนวก ค ซึ่งจากการวิเคราะห์และประมวลผลร่วมกันแล้วสรุปผลได้ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ผลการประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรี

1. ผลการประเมินด้านโครงสร้างหลักสูตรและแผนการศึกษา	
1.1 การแบ่งหมวดวิชาและ จำนวนหน่วยกิต	หลักสูตรมีการแบ่งหมวดวิชา และจำนวนหน่วยกิตเป็นไปตามข้อบังคับทุกประการ ยกเว้น ในหมวดวิชาภาษา และวิชาเลือกเสรีที่ต้องมีการเพิ่มจำนวนหน่วยเป็น 9 หน่วยกิต (ภาษา 6 หน่วยกิต และวิชาเลือกเสรี 3 หน่วยกิต)
1.2 การแบ่งสัดส่วนจำนวน หน่วยกิต	ยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร ควรมีการแบ่งสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตในแต่ละหมวดวิชาให้เหมาะสมกับความต้องการและปริมาณเนื้อหาวิชามากขึ้น
1.3 การจัดลำดับรายวิชา	ยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร ควรมีการจัดลำดับของรายวิชาใหม่ให้มีความต่อเนื่องและเหมาะสมต่อช่วงเวลาในการนำความรู้นั้นๆ ไปใช้งานมากขึ้น

ตารางที่ 4.5 (ต่อ) ผลการประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรี

2. ผลการประเมินด้านรายวิชาและเนื้อหาวิชา	
2.1 การกำหนดรายวิชาและเนื้อหาวิชาเทียบกับเกณฑ์	▪ การกำหนดรายวิชาและเนื้อหาวิชาเป็นไปตามข้อบังคับของสภาวิศวกรทุกประการ แต่ถ้าหากสามารถแก้ไขให้เหมาะสมมากขึ้น ก็จะเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น การกำหนดรายวิชาและเนื้อหาวิชาให้ครอบคลุมตามข้อบังคับ การแก้ไขเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับข้อบังคับมากขึ้น การรวมวิชาเข้าด้วยกัน เป็นต้น ▪ การกำหนดรายวิชาและเนื้อหาวิชายังไม่สามารถเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประกอบวิชาชีพวิศวกรรม APEC-Engineer ได้ เนื่องจากขาดเนื้อหาความรู้บางด้าน ซึ่งควรได้รับการแก้ไขเพิ่มเติม
2.2 ความเหมาะสมของรายวิชาและเนื้อหาวิชา	ยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร โดยควรมีการดำเนินงานดังต่อไปนี้ ▪ ควรจัดการเนื้อหาวิชาให้มีความเหมาะสมมากขึ้น เช่น การรวมวิชาที่มีวัตถุประสงค์เหมือนกันหรือใกล้เคียงกันเข้าไว้ด้วยกัน การแยกวิชาที่มีเนื้อหาปะปนกันจนทำให้ผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้ไปพัฒนาต่อได้ เป็นต้น ▪ ควรทบทวนเนื้อหาที่ต้องการบังคับให้นิสิตเรียนรู้ เพื่อแก้ไขเนื้อหาให้มีความทันสมัย การพิจารณาถึงความจำเป็นของเนื้อหา และอาจจะมีการเพิ่มเติมความรู้พื้นฐานให้กับนิสิตกว้างขึ้น ▪ ควรมีวิชาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้บูรณาการความรู้ที่เรียนมา

ตารางที่ 4.5 (ต่อ) ผลการประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรี

3. ผลการประเมินด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	
3.1 การเรียนการสอน	ยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร โดยควรมีการดำเนินงานดังต่อไปนี้ ■ ควรมีการกำหนดรูปแบบการเรียนการสอน หรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างชัดเจน ■ ควรมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และด้านการสื่อสารอย่างเป็นรูปแบบที่ชัดเจน (เพื่อตอบสนองต่อเกณฑ์มาตรฐานการประกอบวิชาชีพวิศวกรรม APEC-Engineer) ■ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รู้จักคิด ได้แสดงความคิดเห็น และได้ลงมือปฏิบัติทั้งในห้องปฏิบัติการและภาคสนามจริงมากขึ้น ■ ควรทำให้ผู้เรียนเห็นถึงวัตถุประสงค์ของการเรียน ควรมีการอธิบายถึงภาพรวมของรายวิชาเพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นถึงความสำคัญและการนำวิชานั้นไปใช้งานได้ เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ■ การมอบหมายงานให้ผู้เรียนควรปรับปรุงให้เหมาะสมทั้งในด้านปริมาณงานและช่วงเวลาในการมอบหมายงาน ไม่ให้เกิดการซ้อนทับกันหลายวิชา ซึ่งจะเป็นภาระแก่ผู้เรียนได้ ■ ควรมีการปรับปรุงเอกสารและสื่อการสอนให้เหมาะสมและทันสมัยมากขึ้น และพยายามนำวิทยาการสมัยใหม่เข้ามาใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการเรียนการสอน
3.2 กิจกรรมเสริมหลักสูตร	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ แต่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีความหลากหลายในกิจกรรมมากขึ้น โดยกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ควรได้รับการสนับสนุน เช่น ■ กิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้รับความรู้และประสบการณ์จากภายนอก ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปแบบของการอบรมสัมมนา หรือการเยี่ยมชมโรงงาน เป็นต้น ■ กิจกรรมที่เพิ่มความใกล้ชิดระหว่างผู้เรียนและอาจารย์ให้มากขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นในรูปแบบของการทำกิจกรรมร่วมกัน

4.6.2 ผลการวิเคราะห์และประเมินหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา

4.6.2.1 ผลการประเมินบัณฑิต

ผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินศักยภาพของบัณฑิตแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ว่าจ้าง หรือธุรกิจอุตสาหกรรม และสถาบันการศึกษาระดับสูง โดยประเมินได้ในระดับปริญญาโทเพียงอย่างเดียว เนื่องจากในช่วงเวลาของทำการวิจัยยังไม่มีนิสิตที่จบการศึกษาในระดับปริญญาเอก โดยการสำรวจความคิดเห็นผู้ว่าจ้างได้มาจากการส่งแบบสอบถาม การสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว และแบบกลุ่ม (ในที่นี้การสัมภาษณ์แบบกลุ่ม หมายถึง การจัดสัมมนาผู้ว่าจ้าง) และการเข้าร่วมสัมมนาที่จัดขึ้นโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งก็คือกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวกับที่สำรวจในหลักสูตรระดับปริญญาตรี จากการสำรวจความคิดเห็นจากหลายๆ แหล่งข้อมูลพบว่า ผู้ว่าจ้างไม่ได้ประเมินศักยภาพของบัณฑิตระดับปริญญาตรีและปริญญาโทแยกออกจากกัน เนื่องจากในการประเมินศักยภาพของบัณฑิต ผู้ว่าจ้างพิจารณาศึกษาบัณฑิตจากความสามารถในการทำงานและผลงานที่จะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร ดังนั้นจึงเป็นการมองบัณฑิตโดยรวมทั้งหมด ไม่ได้แยกว่าเป็นระดับใด ซึ่งไม่ว่าจะเป็นบัณฑิตในระดับใดก็ควรจะมีคุณสมบัติพื้นฐานที่องค์กรนั้นๆ ต้องการ ส่วนความคิดเห็นของสถาบันการศึกษาระดับสูงไม่สามารถเก็บข้อมูลโดยการสำรวจความคิดเห็นจากสถาบันการศึกษาระดับสูงได้โดยตรง ผู้วิจัยจึงใช้การสำรวจความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์อาจารย์ของภาควิชา การสัมภาษณ์ศิษย์เก่าที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศ และการศึกษาข้อมูลเดิมของภาควิชา ที่เคยมีการสำรวจข้อมูลในปี 2543 เป็นข้อมูลประกอบกัน

รายละเอียดของการวิเคราะห์และประเมินบัณฑิตในมุมมองของผู้ว่าจ้างและสถาบัน การศึกษาระดับสูง รวมถึงผลการประเมินแยกตามแต่ละมุมมองแสดงไว้ในภาคผนวก ค ซึ่งจากการวิเคราะห์และประมวลผลรวมกันแล้วพบว่า มุมมองของผู้ว่าจ้างและสถาบันการศึกษาระดับสูงมีความคิดเห็นตรงกันว่าคุณสมบัติของบัณฑิตที่เป็นจุดแข็งและควรรักษาไว้เป็นมาตรฐานคือ พื้นฐานความรู้ทางวิชาการสาขาวิศวกรรมอุตสาหกรรมที่ดีเยี่ยม และมีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ แต่อย่างไรก็ตามบัณฑิตของภาควิชา ก็ต้องพัฒนาปรับปรุงคุณสมบัติของความ เป็นนักคิดให้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์และการคิดเชิง องค์กรรวม ความใฝ่รู้และความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ ความสามารถในการประยุกต์ใช้ ความรู้ที่เรียนมาในการแก้ปัญหา ซึ่งในบัณฑิตระดับปริญญาโทควรจะมีคุณสมบัติเหล่านี้ในระดับ ที่สูงกว่าบัณฑิตปริญญาตรี นอกจากคุณสมบัติที่กล่าวมาแล้วหลักสูตรของภาควิชาฯ ยังต้องมีการ พัฒนาปรับปรุงเพื่อให้บัณฑิตมีความรู้ ความสามารถ และทัศนคติต่างๆ ที่จะนำไปใช้เพื่อการ ทำงานในสถานประกอบการได้ โดยสรุปผลการประเมินบัณฑิตระดับปริญญาโทได้ดังรูปที่ 4.8

รูปที่ 4.8 ผลการประเมินบัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษา (เฉพาะปริญญาโท)

4.6.2.2 ผลการประเมินหลักสูตร

ผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินหลักสูตรแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้เรียน อาจารย์ และ ช้อบบังคับ/มาตรฐานต่างๆ โดยจะแบ่งมุมมองในการประเมินเป็น 3 ด้านใหญ่ๆ คือ โครงสร้างหลักสูตร เนื้อหาวิชา และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

กลุ่มผู้เรียนได้ความคิดเห็นมาจากใบสรุปการประเมินการสอนรายวิชา ซึ่งเป็นลักษณะของแบบสอบถามที่ภาควิชาฯ จัดทำขึ้นเพื่อประเมินรายวิชา โดยพิจารณาข้อมูลตั้งแต่ปี 2544 - 2546 เทอมต้น และยังได้มาจากการสัมภาษณ์นิสิตปริญญาโทแบบกลุ่ม รวมเป็นจำนวน 20 คน และสัมภาษณ์นิสิตปริญญาเอกแบบตัวต่อตัว สำหรับกลุ่มอาจารย์ได้ความคิดเห็นมาจากการสัมภาษณ์ การจัดประชุมสัมมนาระดับภาควิชาฯ และการประชุมอาจารย์ในแต่ละกลุ่มวิชาย่อย (การแบ่งกลุ่มวิชาย่อยเป็นข้อมูลที่ได้มาจากการประชุมสัมมนาระดับภาควิชาฯ) และสำหรับกลุ่มสุดท้ายคือ ช้อบบังคับและมาตรฐานต่างๆ เป็นการศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์เปรียบเทียบกับหลักสูตรปัจจุบัน โดยช้อบบังคับและมาตรฐานที่นำมาพิจารณา ได้แก่

ระดับ	ข้อบังคับและมาตรฐานต่างๆ
ระดับหน่วยงาน (บังคับต่อมหาวิทยาลัย / คณะ)	- ประกาศของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) - ข้อบังคับของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย - ข้อบังคับของคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ระดับสาขาวิชาเฉพาะ (บังคับต่อภาควิชา)	- มาตรฐานในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรม APEC-Engineer

รายละเอียดของการวิเคราะห์และประเมินหลักสูตรในมุมมองของผู้เรียน อาจารย์ และข้อบังคับ/มาตรฐานต่างๆ แสดงไว้ในภาคผนวก ค ซึ่งจากการวิเคราะห์และประมวลผลร่วมกันแล้วสรุปผลได้ดังตารางที่ 4.6 ซึ่งเป็นผลการประเมินหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษารวมทั้งหลักสูตรระดับปริญญาโทและปริญญาเอก แต่เมื่อวิเคราะห์แยกกันจะพบว่าหลักสูตรระดับปริญญาโทมีปัญหาอยู่เล็กน้อยในด้านของโครงสร้างหลักสูตรและเนื้อหาวิชา แต่ที่เป็นปัญหาสำคัญคือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนที่ยังไม่ก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลที่ทำให้ตลาดพึงพอใจได้ครบทุกด้านที่สำคัญ สำหรับผลการประเมินหลักสูตรระดับปริญญาเอกไม่ได้แสดงให้เห็นถึงปัญหาใดๆ ที่สำคัญ แต่เป็นการแสดงถึงสิ่งที่ควรมีเพิ่มเติมเพื่อให้หลักสูตรมีความน่าสนใจและเป็นที่น่าพึงพอใจมากขึ้น ดังนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นจะเป็นปัญหาของหลักสูตรในระดับปริญญาโทมากกว่า

ตารางที่ 4.6 ผลการประเมินหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา

1. ผลการประเมินด้านโครงสร้างหลักสูตรและแผนการศึกษา	
1.1 โครงสร้างหน่วยกิต	▪ หลักสูตรมีการแบ่งจำนวนหน่วยกิตเป็นไปตามข้อบังคับทุกประการ ▪ การกำหนดโครงสร้างหน่วยกิตมีความเหมาะสมดี
1.2 การจัดลำดับรายวิชา	เป็นที่น่าพึงพอใจ แต่ถ้าหากมีการพัฒนาการจัดลำดับของรายวิชาให้มีความต่อเนื่องและเหมาะสมต่อการเรียนรู้ของนิสิตมากขึ้นกว่าเดิมก็จะเป็นการดียิ่งขึ้น
1.3 วิชาปรับพื้นฐานความรู้	ยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร ควรมีการทบทวนในรายวิชาปรับพื้นฐานให้มีความเหมาะสมในด้านเนื้อหา และเกณฑ์ในการวัดผล
2. ผลการประเมินด้านรายวิชาและเนื้อหาวิชา	
2.1 การกำหนดรายวิชาและเนื้อหาวิชาเทียบกับเกณฑ์	การกำหนดรายวิชาและเนื้อหาวิชายังไม่สามารถเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประกอบวิชาชีพวิศวกรรม APEC-Engineer ได้ เนื่องจากขาดเนื้อหาความรู้บางด้าน ซึ่งควรได้รับการแก้ไขเพิ่มเติม
2.2 ความเหมาะสมของรายวิชาและเนื้อหาวิชา	มีความเหมาะสมและมีความหลากหลายดีอยู่แล้ว แต่เพื่อให้เกิดการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นจึงควรดำเนินงานดังต่อไปนี้เพิ่มเติม ▪ ควรทบทวนเนื้อหาที่ต้องการบังคับให้นิสิตเรียนรู้ ให้มีความต่อเนื่องและสอดคล้องกันภายในวิชามากขึ้น ▪ วิชาเลือกมีความหลากหลายและมากเพียงพอต่อความสนใจของผู้เรียน แต่เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมากขึ้น ควรสร้างความยืดหยุ่นให้กับรายวิชาเลือก เช่น มีการเปิดรายวิชารหัสเลข 5 เพิ่ม เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้นิสิตระดับปริญญาตรีที่สนใจสามารถเลือกเรียนได้ และพิจารณาวิชาเลือกของปริญญาตรีให้นิสิตปริญญาโทได้เลือกเรียนด้วยเช่นกัน

ตารางที่ 4.6 (ต่อ) ผลการประเมินหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา

3. ผลการประเมินด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	
3.1 การเรียนการสอน	ยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร โดยควรมีการดำเนินงานดังต่อไปนี้ ▪ ควรมีการกำหนดรูปแบบการเรียนการสอน หรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างชัดเจน ▪ ควรมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และด้านการสื่อสารอย่างเป็นรูปแบบที่ชัดเจน (เพื่อตอบสนองต่อเกณฑ์มาตรฐานการประกอบวิชาชีพวิศวกรรม APEC-Engineer) ▪ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รู้จักคิด ได้แสดงความคิดเห็น และได้ลงมือปฏิบัติทั้งในห้องปฏิบัติการและภาคสนามจริงมากขึ้น ▪ ควรใช้กรณีศึกษาเข้ามาเป็นเครื่องมือในการช่วยสอน และการมอบหมายงานเพื่อให้บัณฑิตได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา และมีความเข้าใจในเนื้อหาวิชามากขึ้น ▪ การมอบหมายงานให้ผู้เรียนควรปรับปรุงให้เหมาะสมทั้งในด้านปริมาณงานและช่วงเวลาในการมอบหมายงาน ไม่ให้เกิดการซ้อนทับกันหลายวิชา ซึ่งจะเป็นภาระแก่ผู้เรียนได้
3.2 กิจกรรมเสริมหลักสูตร	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ แต่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีความหลากหลายในกิจกรรมมากขึ้น โดยกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ควรได้รับการสนับสนุน เช่น ▪ กิจกรรมที่ส่งเสริมให้บัณฑิตได้รับความรู้และประสบการณ์จากภายนอก ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปแบบของการอบรมสัมมนา หรือการเยี่ยมชมโรงงาน เป็นต้น ▪ กิจกรรมที่เพิ่มความใกล้ชิดระหว่างผู้เรียนและอาจารย์ให้มากขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นในรูปแบบของการทำกิจกรรมร่วมกัน

4.6.3 ปัญหาของหลักสูตร

ผลการประเมินหลักสูตรจากทั้ง 2 ส่วนคือ ผลการประเมินบัณฑิต และผลการประเมินหลักสูตรโดยตรง สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร และประสิทธิภาพของกระบวนการสร้างบัณฑิต ซึ่งนำไปสู่ปัญหาของหลักสูตร

4.6.3.1 ปัญหาของหลักสูตรระดับปริญญาตรี

ผลการประเมินศักยภาพของบัณฑิตแสดงให้เห็นว่าเนื้อหาวิชาของหลักสูตร ทำให้บัณฑิตมีพื้นฐานความรู้ทางวิชาการเป็นที่น่าพึงพอใจของผู้ว่าจ้างและสถาบันการศึกษาต่อในระดับสูง รวมถึงโดยพื้นฐานของนิสิตที่เข้ามาเรียนในคณะวิศวกรรมศาสตร์เป็นนิสิตที่มีสติปัญญาอยู่ในระดับที่ดีพอสมควร ทำให้ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ จึงมีอยู่ค่อนข้างสูง แต่ที่เป็นปัญหาคือนิสิตยังไม่สามารถนำสิ่งที่เรียนรู้อมาได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากขาดทักษะในการคิดและความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ Bloom (Clark [17]) นักการศึกษาชาวอเมริกัน ได้แบ่งระดับการพัฒนาองค์ความรู้ไว้เป็น 6 ระดับคือ ความรู้ความจำ (Knowledge) ความเข้าใจ (Comprehension) การนำไปใช้ (Application) การวิเคราะห์ (Analysis) การสังเคราะห์ (Synthesis) และการประเมินค่า (Evaluation) ซึ่งหลักสูตรปัจจุบันสร้างให้บัณฑิตพัฒนาการเรียนรู้ได้ในระดับที่มีความรู้ ความจำ และความเข้าใจ แต่ยังไม่ถึงระดับที่จะสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม **ดังนั้นหลักสูตรปรับปรุงจะต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาองค์ความรู้ให้กับตัวเองได้อย่างเหมาะสม** นอกจากนั้นสิ่งที่บัณฑิตขาดไปคือในด้านของทัศนคติ **หลักสูตรต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทัศนคติของตนเองได้** ซึ่งการพัฒนาอยู่หลายระดับ เริ่มตั้งแต่การปลูกฝังให้ผู้เรียนได้รับรู้ การยอมรับทัศนคตินั้นๆ และในที่สุดก็นำไปปฏิบัติจนกลายเป็นนิสัย

ผลการประเมินที่ได้สามารถระบุปัญหาที่สำคัญของหลักสูตรได้ดังนี้

1. หลักสูตรต้องมีการปรับโครงสร้างหน่วยกิตให้เป็นไปตามข้อกำหนดของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
2. หลักสูตรควรมีการปรับแผนการศึกษาให้มีลำดับของรายวิชาให้มีความต่อเนื่องและเหมาะสมต่อช่วงเวลาในการนำความรู้ต่างๆ ไปใช้งาน และมีการแบ่งสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตในแต่ละหมวดวิชาให้เหมาะสมกับความต้องการและปริมาณเนื้อหาวิชามากขึ้น
3. ถึงแม้ว่าเนื้อหาวิชาจะทำให้ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้เป็นไปตามที่ผู้ว่าจ้างและสถาบันการศึกษาระดับสูงต้องการ แต่เนื้อหาความรู้ที่ผู้เรียนควรจะมีก็ยังไม่สามารถตอบสนองต่อเกณฑ์มาตรฐาน (มาตรฐานการประกอบวิชาชีพวิศวกรรม APEC-Engineer) ได้

ดังนั้นจึงควรมีการแก้ไขให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐาน นอกจากนั้นยังควรมีการจัดการเนื้อหาวิชาให้มีความเหมาะสมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้น และทบทวนเนื้อหาให้มีความทันสมัยเหมาะสมมากขึ้น เพื่อเป็นการสร้างบัณฑิตให้มีคุณสมบัติที่สามารถเพิ่มความพึงพอใจให้กับผู้ว่าจ้างและสถาบันการศึกษาระดับสูงได้

4. หลักสูตรต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาองค์ความรู้ให้กับตัวเองได้อย่างเหมาะสม โดยต้องอาศัยองค์ประกอบหลายๆ ด้านเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ได้แก่

- วัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ควรมีการแจ้งให้นิสิตทราบและทำให้นิสิตเห็นถึงภาพรวมของรายวิชานั้นๆ ได้
- เทคนิคการสอนที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การมอบหมายงาน การทำโครงงาน การยกตัวอย่างกรณีศึกษา การอภิปรายกลุ่มย่อย การลงมือปฏิบัติ การสาธิตหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เห็นภาพจริง เป็นต้น
- เอกสารและสื่อการเรียนการสอนควรมีการปรับปรุงให้เหมาะสมและทันสมัยมากขึ้น และพยายามนำวิทยาการสมัยใหม่เข้ามาใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการเรียนการสอน
- การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน เช่น การจัดอบรมสัมมนา การเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้ การพาเยี่ยมชมโรงงาน การจัดกิจกรรมเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์อันดีระหว่างอาจารย์กับนิสิต เป็นต้น

5. หลักสูตรต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทัศนคติของตนเอง โดยอาศัยเทคนิควิธีที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสม เช่น การปลูกฝังให้ผู้เรียนได้รับรู้อยู่เป็นประจำ จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการยอมรับทัศนคตินั้นๆ มากขึ้น เป็นต้น

4.6.3.2 ปัญหาของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา

ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยส่วนใหญ่ไม่ได้เกิดที่โครงสร้างหลักสูตรและเนื้อหาวิชา เนื่องจากหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาค่อนข้างเป็นอิสระ นิสิตสามารถเลือกเรียนได้หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นจำนวนหน่วยกิตที่เปิดให้เลือกเรียนได้หลายวิชาและจำนวนรายวิชาที่มีเปิดสอนก็มีปริมาณที่มากเพียงพอกับความต้องการของนิสิต และจากผลการประเมินศักยภาพของบัณฑิตแสดงให้เห็นว่าเนื้อหาวิชาของหลักสูตรทำให้นิสิตมีพื้นฐานความรู้ทางวิชาการเป็นที่น่าพึงพอใจของผู้ว่าจ้างและสถาบันการศึกษาต่อในระดับสูง แต่ที่เป็นปัญหาคือนิสิตยังไม่สามารถนำสิ่งที่

เรียนรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเต็มที่เมื่อเปรียบเทียบกับศักยภาพในการเรียนรู้ที่มีค่อนข้างสูง เนื่องจากขาดทักษะในการคิดและความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ เช่นเดียวกับบัณฑิตในระดับปริญญาตรี ดังนั้นหลักสูตรปรับปรุงจะต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาองค์ความรู้ให้ตัวเองได้

ผลการประเมินที่ได้สามารถระบุเป็นปัญหาที่สำคัญของหลักสูตรได้ดังนี้

1. วิชาปรับพื้นฐานควรมีการทบทวนและปรับปรุงให้เหมาะสมมากขึ้น ทั้งในด้านเนื้อหาและเกณฑ์ในการวัดผล และให้สอดคล้องกับหลักสูตรปริญญาตรีที่จะมีการปรับปรุง
2. หลักสูตรต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาองค์ความรู้ให้กับตัวเองได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น โดยต้องอาศัยองค์ประกอบหลายๆ ด้านเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เช่นเดียวกับหลักสูตรระดับปริญญาตรี แต่ต้องมุ่งเน้นในด้านการพัฒนาความสามารถในการคิด และการค้นคว้าหาความรู้มากขึ้น
3. หลักสูตรต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทัศนคติของตนเอง โดยอาศัยเทคนิควิธีที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสม เช่นเดียวกับหลักสูตรระดับปริญญาตรี แต่อาจจะต้องมุ่งเน้นทัศนคติเพื่อการทำงานในระดับบริหารมากขึ้น

นอกจากปัญหาดังกล่าวที่มีผลกระทบต่อหลักสูตรในด้านโครงสร้างหลักสูตร รายวิชา และเนื้อหาวิชา และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนโดยตรงแล้ว อีกหนึ่งปัญหาซึ่งอยู่นอกเหนือจากขอบเขตของการออกแบบหลักสูตร แต่ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขปรับปรุง จึงได้เสนอเป็นประเด็นปัญหาให้พิจารณาเพื่อการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนต่อไป นั่นคือ การจัดการระบบการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนิสิตมากขึ้น เช่น การจัดระบบการมอบหมายงานให้นิสิต การจัดระบบฐานข้อมูลความรู้ของภาควิชาฯ ให้เหมาะสมมากขึ้น การจัดจำนวนรายวิชาที่เปิดสอนในแต่ละภาคการศึกษาให้มีความสมดุลกันมากขึ้น เป็นต้น

ประเด็นปัญหาต่างๆ เหล่านี้จะนำไปสู่การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร เพื่อแก้ไขปรับปรุงให้มีความเหมาะสมกับความต้องการของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับหลักสูตรต่อไป

4.7 สรุปท้ายบท

หลักสูตรของภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแบ่งได้ออกเป็น 3 ระดับคือ ระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก ซึ่งแต่ละระดับมีรายละเอียดที่แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการศึกษาของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร รายวิชาและเนื้อหาวิชา แผนการศึกษา และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แต่

โดยภาพรวมแล้วหลักสูตรของภาควิชา มุ่งเน้นให้นักศึกษาเรียนรู้ถึงความรู้ทางด้านวิศวกรรมศาสตร์กับการบริหารไปพร้อมๆ กัน ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของสาขาวิศวกรรมอุตสาหกรรม ลักษณะหลักสูตรของภาควิชา ปัจจุบันเป็นแบบหลักสูตรเน้นศาสตร์เดียว (Subject Based Program) เพื่อให้บัณฑิตมีความรู้ในเรื่องของวิศวกรรมอุตสาหกรรมอย่างถ่องแท้

ผลการวิเคราะห์และประเมินหลักสูตรแสดงให้เห็นถึงปัญหาของหลักสูตรที่ควรพิจารณาแก้ไข ซึ่งปัญหาที่สำคัญของหลักสูตรทุกระดับปริญญาตรีคือ หลักสูตรต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ให้กับตัวเองได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นจึงต้องอาศัยองค์ประกอบหลายๆ ด้านเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอน เทคนิคการสอน สื่อการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น และอีกหนึ่งปัญหาที่สำคัญคือ หลักสูตรต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทัศนคติของตนเอง โดยอาศัยเทคนิควิธีที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสม แต่สำหรับหลักสูตรในระดับปริญญาตรีจำเป็นต้องมีการทบทวนในด้านของโครงสร้างหลักสูตร เนื้อหารายวิชาเพื่อให้สอดคล้องกับข้อบังคับที่มีการเปลี่ยนแปลง และเพื่อรองรับกับเกณฑ์มาตรฐานที่ต้องคำนึงถึงสำหรับการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมอุตสาหกรรม นอกจากนั้นยังควรมีการปรับแผนการศึกษาให้มีลำดับของรายวิชาให้มีความต่อเนื่องและเหมาะสมต่อช่วงเวลาในการนำความรู้ต่างๆ ไปใช้งาน และทบทวนเนื้อหาให้มีความทันสมัยเหมาะสมมากขึ้น เพื่อการสร้างบัณฑิตให้มีคุณสมบัติที่สามารถตอบสนองต่อความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับหลักสูตรได้